

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17 08 20 20 р.

м. Київ

№ 1061

Про завершення дослідно-експериментальної роботи за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності в навчально-виховний процес навчальних закладів»

Відповідно до пунктів 11, 12 розділу II Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 листопада 2000 року № 522, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 року за № 946/5167 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2017 року № 994), наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19 липня 2012 року № 828, наказів Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2013 року № 776 та від 24 березня 2016 року № 324 на базі закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти України проводилася дослідно-експериментальна робота за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес навчальних закладів».

На підставі висновків комісії з економіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України від 21 серпня 2019 року (протокол № 4) та від 27 грудня 2019 року (протокол № 6)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення дослідно-експериментальної роботи за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес навчальних закладів» на базі закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти України за 2012 – 2019 роки, що додається.

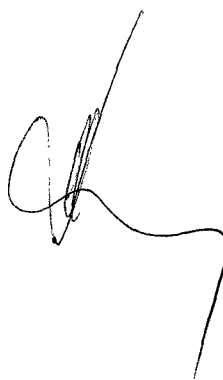
2. Дослідно-експериментальну роботу за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес

навчальних закладів» на базі закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти України у 2012 – 2019 роках (далі - ДЕР) вважати завершеною.

3. Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» узагальнити досвід закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти України, на базі яких проводилася ДЕР, з впровадження фінансової грамотності і забезпечити його оприлюднення у фахових друкованих виданнях, на офіційних вебсайтах Міністерства освіти і науки України, Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» та здійснювати заходи щодо запровадження освітньої інновації у систему освіти України на всеукраїнському рівні.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Гарбарука І. М.

Т. в. о. Міністра

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Сергій ШКАРЛЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти

і науки України

від 17 08 2020 № 1061

ЗВІТ

про завершення дослідно-експериментальної роботи за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес навчальних закладів» на базі закладів загальної середньої освіти та закладів вищої освіти України за 2012 - 2019 роки

Наказом МОНмолодьспорту України від 19 липня 2012 року № 828 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації України на 2012-2019 роки» за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації України» на 2012 - 2019 роки було започатковано всеукраїнський експеримент з впровадження фінансової грамотності.

Основна мета дослідження - експериментальна перевірка результативності виховання фінансово грамотного споживача та підготовки його до взаємодії з існуючою фінансовою системою у навчально-виховному процесі навчальних закладів.

Об'єктом дослідно-експериментальної роботи визначено учасників навчально-виховного процесу навчальних закладів, включаючи учнів, студентів, їхніх батьків, вчителів та викладачів.

Предметом дослідження окреслено зміст і психолого-педагогічні технології організації системи фінансової освіти та шляхи її кадрового забезпечення.

Завдання дослідно-експериментальної роботи:

- провести інвентаризацію наявних навчальних програм на рівні початкової та середньої школи, що мають відношення до формування фінансових знань та навичок, та привести їх до єдиного стандарту на базі сучасних інформаційних технологій навчання;
- розробити концепцію розвитку системи фінансової грамотності, стратегію підготовки педагогічних колективів і батьків до впровадження фінансових інновацій;
- вивчити можливості адаптації світового досвіду підвищення фінансової грамотності в системі освіти;
- здійснити підготовку педагогічних колективів експериментальних навчальних закладів до проведення дослідно-експериментальної роботи;
- удосконалити критерії та стандартизувати психодіагностичні методики оцінювання фінансової грамотності учнів, студентів навчальних закладів, різних аспектів їхньої фінансової компетентності;
- розробити навчальні програми з фінансової грамотності для учнів початкової та основної школи, курсу «Фінансова грамотність» для учнів старшої школи та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації (із урахуванням особливостей переходу до профільного навчання), фінансових факультативів та методичні рекомендації (посібники) з фінансової грамотності для вчителів та викладачів;

- підготувати робочий зошит і підручник з курсу «Фінансова грамотність» для учнів 10 класу та студентів I-II рівнів акредитації;
- розробити й апробувати сучасні психолого-педагогічні технології організації процесу формування фінансової грамотності учнів та студентів засновані на практичних навичках та компетенціях використання фінансових послуг задля підвищення власного фінансового добробуту;
- здійснювати моніторинг розвитку фінансової грамотності учнів, залучених до участі в дослідно-експериментальній роботі, та зіставлення його результатів з даними всеукраїнського моніторингу рівня фінансової грамотності населення;
- розробити концепцію фахової підготовки педагогів з фінансової грамотності на базі закладів системи післядипломної педагогічної освіти;
- підготувати навчально-методичні комплекси спецкурсів для підготовки педагогів і підвищення їхньої кваліфікації;
- відпрацювати алгоритми координації зусиль науковців і педагогів усіх ланок освіти (загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, педагогічних університетів, системи підвищення кваліфікації) з метою поширення практик із фінансової грамотності;
- розробити програму взаємодії загальноосвітнього навчального закладу і територіальних установ, закладів освіти, громадських організацій, теле- і радіокомпаній, операторів мобільного зв'язку, ЗМІ, покликану сприяти розвиткові системи шкільної фінансової освіти задля популяризації в суспільстві ідеї фінансової грамотності.

Програма реалізації дослідно-експериментальної роботи протягом 2012-2019 років відбувалась протягом 5 етапів:

- I – підготовчий (червень 2012 р. – серпень 2013 р.);
- II – концептуально-діагностичний (вересень 2013 р. – серпень 2014 р.);
- III – формувальний (вересень 2014 р. – вересень 2016 р.);
- IV – узагальнювальний (вересень 2016 р. – серпень 2017 р.);
- V – коригувальний (вересень 2017 р. – серпень 2019 р.).

Відповідно до кожного етапу розроблялись плани діяльності, заходів, подій. На засіданнях Вченої ради Інституту модернізації змісту освіти заслуховувались звіти за підсумками роботи протягом кожного етапу дослідно-експериментальної роботи, вносились корективи, розширювалось коло завдань, виходячи з вимог часу.

Поставлені завдання дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Науково-методичні засади впровадження

фінансової грамотності у навчально-виховний процес на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I - II рівнів акредитації України» повністю виконані

За результатами реалізації дослідно-експериментальної роботи по перших двох етапах:

I. *Організаційно-підготовчий етап* (червень 2012 р. - серпень 2013 р.),

II. *Концептуально-діагностичний етап* (вересень 2013 р. - серпень 2014 р.),

виконано наступні види завдань та одержано такі результати:

- протягом березня-травня 2013 року відповідно до листа ІТЗО МОН України на обласні управління освіти від 11.03.13 №14.1/10-693 проводились робочі наради з метою популяризації курсу «Фінансова грамотність»;
- підготовлено наказ МОН України від 17.07.2013 № 776 «Про розширення бази для проведення дослідно-експериментальної роботи «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності у навчально-виховний процес» на 2012-2019 роки» розширено мережу шкіл де впроваджується курс «Фінансова грамотність»;
- визначено базові вищі навчальні заклади та підготовлено лист Міністерства про надання їм відповідних повноважень щодо здійснення науково-методичної підтримки курсу «Фінансова грамотність». Підготовано лист від 04.11.2013. № 14.1/10-3597 на першого заступника Міністра освіти і науки України Суліму Є. М. про визначення базових вищих навчальних закладів;
- до інструктивно-методичного листа щодо вивчення економіки в школі на 2013-14 рр. включено рекомендації щодо викладання курсу «Фінансова грамотність» та перелік рекомендованої навчальної літератури з фінансової грамотності;
- проведено Всеукраїнський семінар-практикум з викладачами навчальних закладів, які будуть залучені до викладання навчального курсу «Фінансова грамотність»;
- робочою групою Університету банківської справи спільно з ОШППО завершилася розробка програм підготовки тренерів із курсу «Фінансова грамотність», які використані на курсах підвищення кваліфікації вчителів;
- наказом ІТЗО МОН України від 11.12.2013. № 42 «Про створення тимчасової робочої групи з розроблення навчальних програм та навчально-методичних комплектів з курсу «Фінансова грамотність» створено робочі групи із числа учасників навчально-наукового комплексу «Економосвіта» з розробки навчальних програм та навчально-методичних комплектів з курсу «Фінансова грамотність» для учнів 2-4, 5-9 та 10 класів;

- у травні 2013 року представниками (USAID/FINREP-II), ІТЗО, УБС НБУ, у 25 школах країни проводився моніторинг знань учнів курсу «Фінансова грамотність»;
- 20 червня 2013 відбувся семінар-презентація результатів моніторингу впровадження проекту курсу «Фінансова грамотність» у навчальних закладах України. Семінар відбувся за участі представників програми розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II), Інституту модернізації змісту освіти, Університету банківської справи, Національного банку України та інших зацікавлених сторін. Було презентовано результати першого «Організаційно-підготовчого етапу» дослідно-експериментальної роботи з впровадження курсу «Фінансова грамотність» в Україні, що проводиться з вересня по травень 2012 – 2013 навчального року у 86 школах країни;
- листами ІТЗО (від 20.11.2013 №14.1/10-3811 на обласні управління освіти та ОППО (від 18.11.2013 №14.1/10-3795) запрошено учасників дослідно-експериментальної роботи, щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність» до участі у відкритому регіональному турнірі 11-14 березня 2014 року у м. Дніпропетровськ;
- спільно з відділенням адміністративно-аналітичної роботи здійснювалося оприлюднення результатів проведення дослідно-експериментальної роботи у ЗМІ.

Відповідно до затвердженої Програми реалізації дослідно-експериментальної роботи щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність» у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів на 2012-2019 роки, упродовж 2013/2014 н. р. продовжувалася реалізація її другого, концептуально-діагностичного етапу (вересень 2013 р. – серпень 2014 р.).

На його виконання у 2013 році сформовано і затверджено план заходів, який в цілому виконано.

Зокрема, програмою та планом було передбачено:

1. Розширення переліку закладів, у яких буде забезпечено викладання курсу «Фінансова грамотність», удосконалення критеріїв, розроблення та стандартизація методик оцінювання рівня фінансової грамотності учнів навчальних закладів.

Виконання цього пункту протягом 2013/2014 навчального року забезпечили наступні заходи:

1.1. У регіонах визначено базові вищі навчальні заклади (12) економічного профілю щодо впровадження фінансової грамотності і проведення моніторингу рівня фінансової грамотності учнів навчальних закладів. Серед них:

- Тернопільський національний економічний університет;
- Луцький національний технічний університет;

- Одеський національний економічний університет;
 - Полтавський університет економіки і торгівлі;
 - Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка;
 - Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ);
 - Київський національний торговельно-економічний університет;
 - ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України» (м. Суми);
 - Хмельницький національний університет;
 - ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;
 - Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна;
 - Донецький національний університет.
- 1.2. Підготовлено лист щодо надання базовим закладам у сфері популяризації та впровадження фінансової грамотності відповідних повноважень.
- 1.3. Проведено низку зустрічей у регіонах із представниками обласних та міських управлінь освіти та директорами загальноосвітніх навчальних закладів щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність». Загалом було проведено 34 такі зустрічі у 26 регіонах України, містах Києві та Севастополі.
- 1.4. Сформовано робочі групи із числа учасників науково-навчального комплексу «Економосвіта», громадської ініціативи «Національна мережа фінансової просвіти», інститутів післядипломної педагогічної освіти для створення навчально-методичних комплектів з курсу «Фінансова грамотність» для учнів:
- 1-4 класів – пропедевтичний курс;
 - 5-9 класів – курс з елементами фінансового виховання;
 - 10 клас – вдосконалення курсу.
- Персональний склад робочих груп затверджено відповідним наказом ІТЗО МОН України від 11.12.2013 № 42.
- Університетом підписано Меморандум про співпрацю з Міжнародною асоціацією фінансової освіти дітей та молоді «Aflatoun» (м. Амстердам, Нідерланди). У вересні 2013 року відбувся круглий стіл, на якому представники з «Aflatoun» передали комплект навчальних матеріалів для учнів 1-4, 5-9 класів для використання і адаптації до української системи освіти. Наступний круглий стіл проведено 23-25 квітня 2014 року на базі УБС НБУ.
- 1.5. Проведено аналіз наявних навчально-методичних матеріалів з фінансової грамотності. Видано навчальний посібник із ведення

бізнесу «Основи підприємницької діяльності», якому надано гриф МОН України.

- 1.6. Проведено експертизу навчального посібника «Фінансова грамотність» із залученням провідних фахівців фінансово-кредитної сфери, юристів, практиків з метою внесення у текст посібника змін і доповнень, які відбулися протягом 2012-2013 років. Пропозиції враховано та внесено у текст, а перероблене видання представлено у якості підручника та передано на розгляд предметної комісії з економіки Науково-методичної ради з питань освіти МОН України для надання грифа МОН України.
- 1.7. Сформовано робочу групу зі створення інтерактивного електронного підручника (наказ ІТЗО МОН України від 25.12.2013 № 46).
- 1.8. Зініційовано перед МОН запит щодо формування плану державного замовлення на підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «магістр» із числа випускників загальноосвітніх навчальних закладів та вчителів-практиків (отримано листи-підтримки від керівників департаментів (управлінь) освіти і науки Харківської, Львівської, Черкаської, Тернопільської та Волинської обласних державних адміністрацій).

2. Проведення діагностики рівня фінансової грамотності після вивчення курсу «Фінансова грамотність».

2.1. Оновлено тестові завдання та розроблено спільно з ІТЗО порівняльну таблицю для здійснення аналізу.

2.2. Проведено підсумкову контрольну діагностику рівня фінансової грамотності для виявлення стану фінансової обізнаності учнів та студентів протягом впровадження курсу «Фінансова грамотність» за завданнями контрольного тестування, що розроблені співробітниками Програми USAID FINREP-II та Університету банківської справи Національного Банку України (лист ІТЗО МОН України від 20.03.2014 №14.1/10-794). Контрольні зрізи знань були проведені у різних регіонах України, зокрема школах м. Львова, м. Луцька, м. Біла Церква, м. Києва, м. Дніпропетровська, м. Харкова, м. Суми, м. Полтави, м. Житомира, м. Чернівців.

3. Проведення анкетування вчителів з метою виявлення мотиваційної і технологічної готовності до впровадження фінансової грамотності в навчальних закладах.

- 3.1. Розроблено анкету для проведення моніторингу вчителів з метою виявлення мотиваційної і технологічної готовності до впровадження фінансової грамотності в навчальних закладах, а також складено план проведення зазначеного моніторингу серед вчителів, які викладають курс «Фінансова грамотність»

4. Розроблення програм тренінгів та практичних навчань для учителів із фінансової грамотності

- 4.1. Спільно з департаментами освіти і науки забезпечено проведення тренінгів, семінарів, круглих столів для підготовки тренерів із курсу «Фінансова грамотність». Загальна кількість таких тренінгів – 27. Вони пройшли у 25 регіонах України, містах Києва та Севастополі, ними охоплено 420 вчителів.
5. *Проведення засідань творчих робочих груп щодо технології впровадження фінансової грамотності та функцій курсу за вибором «Фінансова грамотність» у навчально-виховному процесі.*
 - 5.1. Зокрема, спільно з ПТЗО підготовлено рекомендації про викладання предметів у школах у 2013/2014 навчальному році, в т.ч. фінансової грамотності.
 - 5.2. Організовано проведення спільної наради за участю перших заступників обласних територіальних управлінь НБУ та сформовано комплекс заходів для забезпечення підтримки ініціатив Університету банківської справи в рамках проекту «Фінансова грамотність». Прийнято рішення про надання всебічної підтримки навчальним закладам, у яких впроваджується курс, проведення днів відкритих дверей, залучення фахівців обласних територіальних управлінь до проведення окремих уроків.
6. *Підведення підсумків дослідно-експериментальної роботи на другому етапі.*
 - 6.1. Відбулася зустріч з в. о. директора генерального економічного департаменту НБУ Коваленко О. І., в ході якої представлено всі напрацювання по проекту та досягнуто домовленості щодо спільних дій у напрямі підвищення рівня фінансової грамотності населення.
 - 6.2. Надано пропозиції до плану роботи НБУ на 2014 рік щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення.
 - 6.3. Підготовлено та оприлюднено на спільному засіданні Комітетів Верховної Ради України – банківської справи та освіти і науки – матеріали про виконану роботу з підвищення рівня фінансової грамотності та участі Громадської ініціативи «Національна мережа фінансової освіти» в цьому процесі.
7. *Участь у міжнародних і всеукраїнських іміджевих та освітніх проєктах.*
 - 7.1. Взято участь у Міжнародному тижні фінансової грамотності, який проводила Світова організація фінансової освіти дітей та молоді (Брюссель), заключне засідання якого відбувалося 3-7 травня 2013 року у м. Стамбулі, Туреччина. Підготовлено відеоролик та презентовано усі заходи, які відбулися та які були присвячені міжнародному тижню фінансової грамотності.
 - 7.2. Результатом благодійної акції «VII Аукціон надій», ініційованої студентами Університету банківської справи НБУ, стало

забезпечення навчальними матеріалами десятикласників із 44 українських інтернатів. Студенти Університету не тільки забезпечили передачу навчальних матеріалів учням, але й провели уроки та надали практичну допомогу вчителям. Ця благодійна ініціатива отримала нагороду «Асоціації благодійників України» - диплом 1 ступеня «Благодійна акція року».

- 7.3. Сформовано робочі групи, програму, склад журі та завдання для проведення першого відкритого регіонального турніру із фінансової грамотності для школярів (надійшло 18 заявок на участь з регіонів). За окремо розробленим графіком забезпечено проведення регіональних турів. Для нагородження переможців спільно з НБУ підготовлено розпорядження про виготовлення медалей та виділення презентаційних книг «Гроші України». До проведення турніру залучено територіальне управління НБУ у Дніпропетровській області, Програму USAID FINREP-II та ініціативну групу за участі народного депутата Дзендзерського Д. В.
- 7.4. Сформовано групу волонтерів з числа магістрів та працівників окремих банків і проведено навчання з метою підготовки тренерів для проведення інтерактивних занять з фінансової грамотності для різновікових категорій учнів упродовж літнього відпочинку в літніх таборах. У результаті такої акції протягом червня-серпня було проведено заняття у 47 літніх таборах 15 регіонів України, в яких взяло участь понад 3000 учнів віком від 9 до 16 років.
- 7.5. Взято участь у нараді, присвяченій питанню розроблення Стратегії підвищення рівня фінансової грамотності населення в Україні за участю експерта з Великобританії Шона Манді, фахівців з проекту USAID, та працівників НБУ. Надано власні пропозиції.

Організація та участь у науково-практичних заходах:

1. Участь у Всеукраїнському семінарі-практикумі для вчителів щодо впровадження проекту «Фінансова грамотність» у закладах загальної середньої освіти, що проводився за ініціативою Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України у співпраці з Проектом USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP), Університетом банківської справи та Національним банком України 14-15 жовтня 2013 року у м. Києві.

2. Участь 20 червні 2013 року у семінарі-презентації результатів моніторингу впровадження проекту курсу «Фінансова грамотність» у навчальних закладах України за участі представників програми розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II), Університету банківської справи, Національного банку та інших зацікавлених сторін.

3. Участь 14 травня 2013 року у семінарі-практикумі методистів з економіки з проблем «Оновлення змісту сучасної шкільної економічної освіти шляхом впровадження нових спецкурсів» у м. Луцьку на базі обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

4. Участь 15 лютого 2013 року у засіданні Координаційної ради навчально-наукового комплексу «Економосвіта» з питань ролі та можливостей учасників комплексу щодо популяризації курсу «Фінансова грамотність» у закладах загальної середньої освіти 2-3 рівнів акредитації та фахової підготовки вчителів у м. Тернопіль.

5. Участь 12-15 березня 2013 року у Міжнародному форумі «Захист прав споживачів в Україні: реалії та перспективи», V Косумерського фестивалю «ЧАС ДІЯТИ».

6. Участь 13 квітня 2013 року у Міжнародному круглому столі на тему «Конституційні права та права споживачів фінансових послуг – закордонний досвід та українські перспективи» у м. Києві НАН України.

7. Організація проведення робочих нарад протягом березня-травня 2013 року з метою популяризації проекту впровадження «Фінансова грамотність» у закладах загальної середньої освіти у всіх регіонах України.

8. Участь 25 жовтня 2013 у телепередачі «Профільний інтерес» на каналі БТБ разом ректором Університету банківської справи Тамарою Смовженко про результати дослідно-експериментальної роботи з впровадження курсу «Фінансова грамотність» в Україні.

9. Участь у вебінарному засіданні робочої групи з розроблення інтерактивного електронного підручника з курсу «Фінансова грамотність» 24 грудня 2013 року.

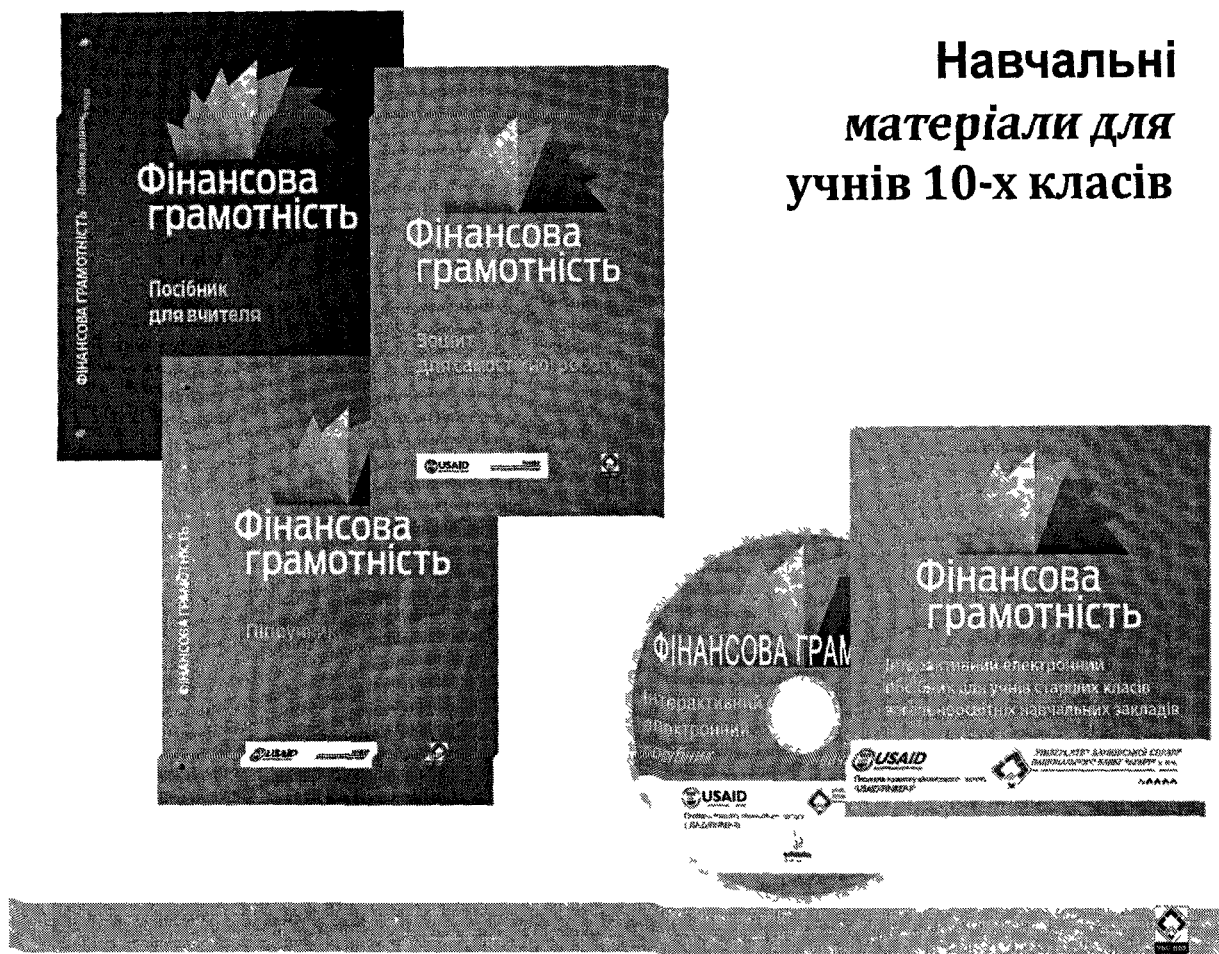
Про підсумки III (формувального) етапу (вересень 2014 р. – вересень 2016 р.)

Упродовж третього, формувального етапу, який тривав 2 роки – з вересня 2014 по вересень 2016 року, одержано результати, які можна згрупувати відповідно до 5 основних блоків, що розкривають зміст та завдання даного етапу.

1. Створення електронних ресурсів для інформаційно-комунікаційної підтримки експерименту з упровадження фінансової грамотності і поширення кращого педагогічного досвіду.

Відповідно до даного завдання, створено електронний підручник для 10 класу «Фінансова грамотність».

Навчальні матеріали для учнів 10-х класів

Розроблена концепція єдиного сайту з фінансової грамотності, проте через зміну пріоритетів діяльності Національного банку України, сайт на сьогодні не створений.

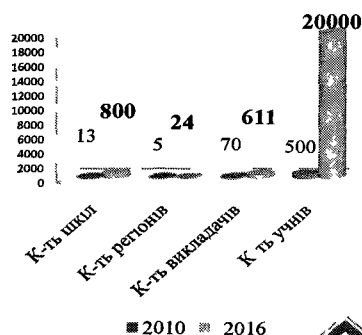
2. *Забезпечення розвитку фінансових компетентностей учасників експерименту під час вивчення курсу за вибором «Фінансова грамотність», сприяння створенню умов для інтеграції практик з фінансової грамотності дорослих і дітей, розвитку сімейної фінансової культури.*

За час проведення експерименту відповідно до наказів МОН, кількість закладів освіти, в яких впроваджена фінансова грамотність, зросла з 13 у 2012 р. до 860 у 2016 р., а кількість учнів за цей же період - з 500 до 20000 осіб. Проте багато закладів освіти долучилося до експерименту не чекаючи відповідного наказу МОН. А тому, за нашими уточненими даними, сьогодні можна говорити про 1100 закладів освіти та майже 24000 аудиторію учнів, які вивчають фінансову грамотність.

Наші досягнення: (на 2010-2016 рр.)

- Курс “Фінансова грамотність” викладається у понад **800** школах. Охоплено понад **20000** учнів.
- Проведено **15** семінарів-тренінгів, підготовлено **124** тренерів та **487** вчителів.

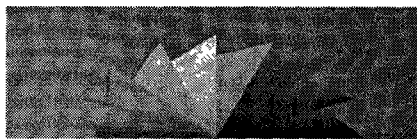
Особливість курсу – його практична орієнтованість, а саме орієнтація на вироблення практичних вмінь, навичок та компетенцій, а не суто теоретичних знань. Для розвитку умінь і компетенцій вивчення курсу було доповнено такими формами, як навчання тренерів для проведення занять з учнями молодших класів, проведення Всеукраїнських турнірів з фінансової грамотності, виїзних уроків у банках, Всесвітнього тижня заощаджень, літніх та зимових таборів, зустрічі з практиками, фахівцями кредитно-фінансових установ, започаткування нового проекту «Університет третього віку» для батьків, дідусів, бабусь та ін.

Окрім того, підготовлено методичні рекомендації щодо вивчення фінансової грамотності для вчителів з 2-10 класів.

I та II Всеукраїнські турніри юних знавців курсу “Фінансова грамотність”

➤ У турнірах взяло участь **170** учасників.

Всеукраїнські тижні фінансової грамотності

Студентами-волонтерами організовано та проведено інтерактивні навчальні заняття для учнівської та студентської молоді, що здобувають освіту не економічного профілю

3. Проведення моніторингу знань учнів та діагностики психологічної готовності вчителів до викладання фінансової грамотності.

Упродовж 3-го етапу виконання роботи походилися вхідні та вихідні моніторинги знань учнів та діагностика вчителів для зіставлення цих результатів із даними Всеукраїнського моніторингу рівня фінансової грамотності та фінансової культури населення, який проводився у 2000, 2010 та 2014 роках.

І та II Всеукраїнські турніри юних знавців курсу “Фінансова грамотність”

➤ У турнірах взяло участь **170 учасників.**

Семінари з підготовки тренерів та вчителів з фінансової грамотності

➤ Проведено навчання 124 тренерів та близько 500 вчителів

Діагностика рівня знань учнів з фінансової грамотності в Україні проводилася з 2014 року з використанням електронної системи моніторингу та оцінювання знань учнів, розробленої в Університеті банківської справи. Упродовж 2014-2016 років протестовано понад 18000 учнів із понад 600 шкіл. У 2016 році моніторингом було охоплено 381 школа, в якій навчалася 6920 учнів.

Моніторинг рівня знань фінансової грамотності учнів проводився у вигляді вхідного тестування (до початку вивчення курсу) та вихідного (після закінчення курсу) тестування. У 2013 році рівень знань учнів при вхідному тестуванні становив 45,39%, у 2015 році – 67,36%, а в 2016 році – 56,3%. У той же час рівень знань з фінансової грамотності при вихідному тестуванні учнів у 2014 році становив 64,66%, у 2015 році – 69,9%, а результати тестування за 2016-2017 н.р. будуть відомі у травні 2017 року.

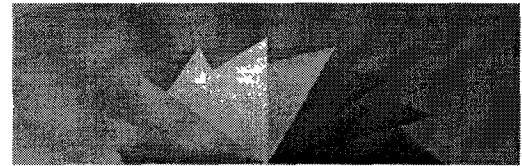
Таблиця 1.

Результати моніторингу рівня знань

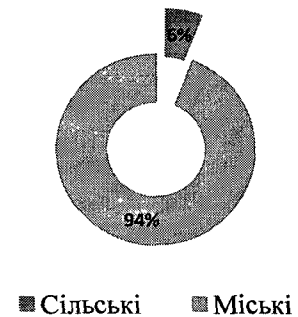
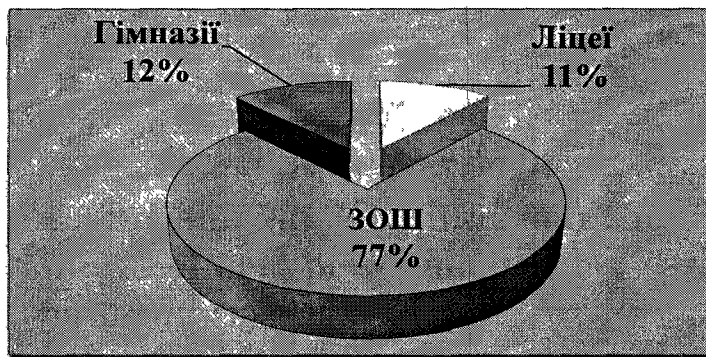
Роки	Вхідне тестування	Вихідне тестування	Приріст рівня знань, %
2013-2014	45,39	64,66	42,45
2014-2015	67,36	69,9	3,77
2015-2016	53,47	65,14	21,83

4. *Проведення комплексної діагностики психологічної готовності педагогічних колективів експериментальних навчальних закладів до участі в дослідно-експериментальній роботі.*

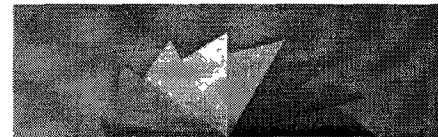
Діагностика готовності педагогічних працівників шкіл до викладання курсу «Фінансова грамотність»

Найбільш підготовленими є педагогічні працівники шкіл (77%) у містах.

УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

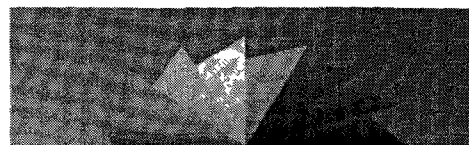

Діагностика готовності педагогічних працівників шкіл до викладання курсу «Фінансова грамотність»

Головними завданнями вчителів, які викладали курс, на їх думку, було пояснити учням як функціонує економіка та навчити їх практичним навичкам ведення власних фінансів. Найуспішнішими методами викладання курсу вчителями було названо роботу в групах, ігри та дискусії.

У 2015 році ця робота була проведена, а результати опитування вчителів були враховані робочими групами при підготовці методичних посібників для вчителів з 2 по 9 клас.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

«Фінансова абетка», 2 клас:

Розділ I. Я І МОЯ СІМ'Я

Розділ II. Я ТА ІНШІ ЛЮДИ

Розділ III. Я – ГРОМАДЯНИН. УСТАНОВИ ДЕРЖАВИ

Розділ IV. Я – СПОЖИВАЧ

Розділ V. Я І МОЇ ПЕРЕМОГИ

«Фінансова арифметика», 3 клас:

Розділ I. ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Розділ II. РОЗПОДІЛ І ДОХОДИ В ГОСПОДАРСТВІ

Розділ III. ТОВАРНО-ГРОШОВИЙ ОБМІН

Розділ IV. СПОЖИВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРІВ

Розділ V. ГРОШІ ЯК ОБ'ЄДНУЮЧА ЛАНКА

ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

«Фінансова поведінка», 4 клас:

Розділ I. Я – НЕПОВТОРНА ОСОБИСТІСТЬ

Розділ II. Я І НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

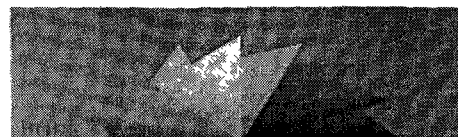
Розділ III. Я В СУСПІЛЬСТВІ

Розділ IV. Я В ДЕРЖАВІ

Розділ V. Я У СВІТІ

ОСНОВНА ШКОЛА

«Родинні фінанси», 5 клас:

Розділ I. ФІНАНСИ ЯК ЗАСІБ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ РОДИНИ

Розділ II. БЮДЖЕТ РОДИНИ І ОСОБИСТИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

Розділ III. СІМЕЙНЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розділ IV. РОДИНА – УЧАСНИК СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

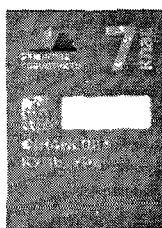

«Фінансово-грамотний споживач», 6 клас:

Розділ I. ПРАКТИКА СПОЖИВАННЯ

Розділ II. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СПОЖИВАЧІВ

Розділ III. ЕТИКА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

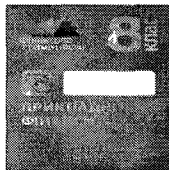
«Фінансова культура», 7 клас:

Розділ I. ЗАРОДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДСТВА (НАРИСИ З ІСТОРІЇ)

Розділ II. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

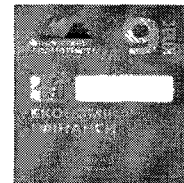

ОСНОВНА ШКОЛА

«Прикладні фінанси», 8 клас:
 Розділ І. ФІНАНСОВА АРИФМЕТИКА
 Розділ ІІ. Я – КЛІЄНТ БАНКУ
 Розділ ІІІ. ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВОГО УСПІХУ

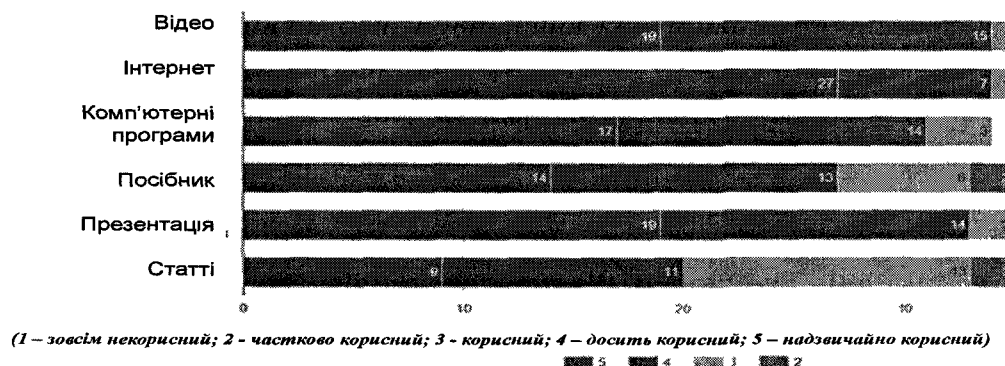
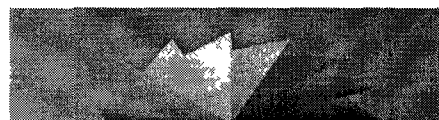
«Економіка & Фінанси», 9 клас:
 Розділ І. ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ В ЕКОНОМІЦІ
 Розділ ІІ. НОВА ФІНАНСОВА ЦИВІЛІЗАЦІЯ

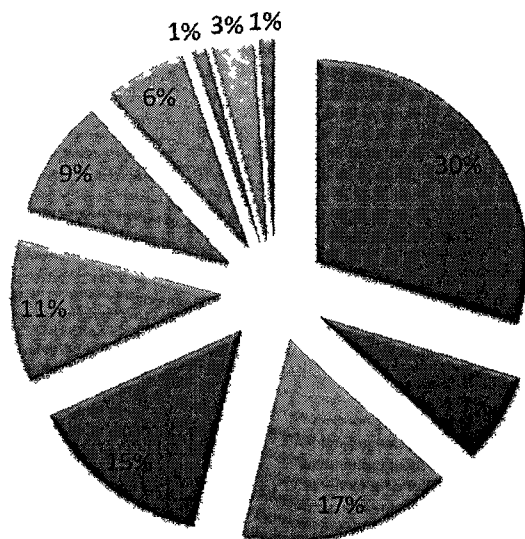
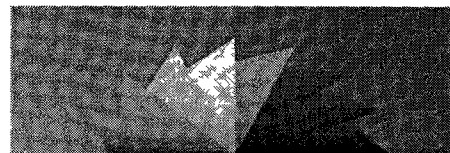
5. Розроблення навчально-методичних комплектів спецкурсів із фінансової грамотності для підвищення кваліфікації педагогів (навчальні програми, навчальні посібники).

Сьогодні повністю завершено роботу над формуванням і виданням сигнальних примірників навчально-методичних комплектів спецкурсів із фінансової грамотності для підвищення кваліфікації педагогів. Окрім того, підготовлено посібник з фінансової грамотності для батьків. Дані розробки були представлені у вересні 2016 року на Форумі видавців у Львові та одержали спеціальну відзнаку Малого журі Форуму.

Оцінка корисності різних видів матеріалів у викладанні курсу «Фінансова грамотність»

Основні перепони у викладанні курсу «Фінансова грамотність»

- Не вистачило часу для вивчення предмету
- Погана економічна підготовка
- Недостатність додаткових матеріалів
- Низька якість підготовки курсу
- Необхідно більше наблизити до реального життя
- Недостатність часу на підготовку до уроків
- Незацікавленість учнів у предметі

СПЕЦКУРСИ З ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ вчителів початкової та основної школи. ІНТЕРАКТИВНИЙ КУРС для батьків

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКТИ:

1. Для слухачів курсів підвищення кваліфікації
«Фінансова грамотність у початковій школі»

та

«Фінансова грамотність в основній школі»

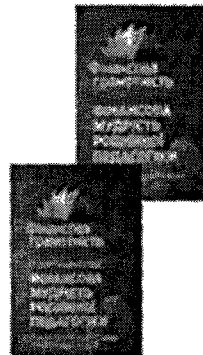
- навчальні програми спецкурсів,
- навчально-методичні посібники

Сформовано відповідно до змістового наповнення
навчально-методичних комплектів для учнів 2-9 класів

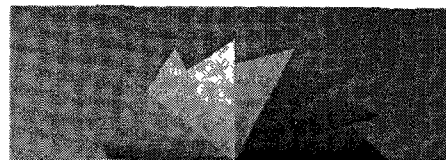
2. Інтерактивного курсу для батьків «Відкриті родинні студії Фінансова Мудрість родинної педагогіки»

- навчальна програма,
- навчально-методичний посібник

Інтерактивний курс для батьків передбачає проведення 30 зустрічей за темами, сформованими згідно зі змістом навчального матеріалу з фінансової грамотності школярів

Подальші ініціативи і очікування (до 2020 р.)

- Пошук спонсорів для публікації матеріалів для учнів 2-9 класів.
- Оновлення матеріалів для учнів 10-х класів.
- Впровадження курсу в усіх школах України (понад 17 000 шкіл, понад 200 тис. учнів 10-х класів).
- Продовження підготовки вчителів і тренерів з фінансової грамотності (понад 8 тис. вчителів).
- Організація щорічних Всеукраїнських турнірів юних знавців з фінансової грамотності.
- Проведення в 2017 році I Міжнародного турніру юних знавців з фінансової грамотності.
- Реалізація проектів «Університет третього віку» і «Університет твого успіху».
- Підготовка навчальних матеріалів з фінансової грамотності для студентів неекономічних спеціальностей, учнів ліцеїв, а також підприємців, журналістів та інших цільових груп населення.

Упродовж третього, формувального етапу, відповідно до плану заходів, взято участь в міжнародній глобальній ініціативі - тижні Global Money Week, в рамках якого було проведено такі заходи:

1. Семінари-консультації для учнів закладів освіти:
 - 3 школи у м. Львів (СШ № 23,19,3) – загальна кількість учнів – 53 особи;
 - «Фінансова грамотність серед учнів» на базі закладів освіти м. Харкова та навчально-тренувального банку ХННІ – 120 осіб (5 студентів/115 школярів);
 - «Платіжні системи та платіжні картки» для учнів ЗОШ № 5 м. Харкова – 30 осіб (2 студенти/28 учнів).
2. Майстер-класи для учнів та студентів:
 - на базі ХННІ – майстер – клас «Розподіл сімейного бюджету» для учнів гімназії № 1 м.Харкова – 42 особи;
 - на базі ЛННІ ДВНЗ «Університет банківської справи» було організовано 4 майстер-класи (10.03; 15.03; 16.03; 06.04) за участю: начальника управління ОБ І. Романів; В. Ющенко; начальника відділу НР Кредобанку В. Гальчинського та з представниками податкової служби. Загальна кількість учасників – 550 осіб (400 студентів/150 учнів);

– «Відчуй себе студентом» для старшокласників ЗОШ № 2 м. Балаклія Харківської обл. проведено заняття «Фінансова грамотність – ключ до майбутньої професії». Старшокласникам був запропонований майстер-клас на тему «Кредитний договір» - 25 осіб.

3. Екскурсії:

– до Міністерства фінансів України – 4 екскурсії, загальна кількість 150 осіб;

– до музею Львівського інституту – 3 екскурсії, загальна кількість 120 осіб;

4. Уроки-презентації для учнів:

– презентація казки на економічну тематику «Короткі історії про місто Ринок» для учнів 1-5 класів Черкаської загальноосвітньої школи №2 – 50 осіб;

– «Ощадність та фінансова грамотність» для учнів Золочівського економічного ліцею та школи смт. Муроване - 65 осіб.

– «Користування фінансовими послугами: сучасність та майбутні виклики» на базі Білозірської загальноосвітньої школи – 10 осіб;

– Заняття з фінансової грамотності за темами «Розподіл сімейного бюджету», «Історія створення грошей», «Платіжні системи та платіжні картки» з учнями 10- 11 класів ЗОШ № 5 та ЗОШ № 6 міста Мерефа Харківської обл. – 46 осіб.

5. Конкурси малюнків:

– «Гроші: від країни можливостей до країни мрій» для учнів 1-5 класів Черкаської загальноосвітньої школи № 2 -50 осіб;

– «Обличчя гривні з нагоди 20 річчя» для учнів 4-х шкіл м. Львів – 80 осіб;

6. Інтерактивна гра:

– «Як стати успішним» буде проведено у квітні на базі ЛННІ;

7. Відвідування відділень банківських установ:

– ОщадБанк, ПриватБанк, ІдеяБанк, ЮнісонБанк, ДіамантБанк, ЮнікредитБанк, УкрексімБанк – теми: «Інноваційна діяльність банківської діяльності»; «Формування економічної довіри» - 100 осіб (80 студентів/20 учнів);

– Регіонального управління з продажу в Харківському регіоні ПАТ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК». Організовано зустріч з начальником Департаменту роздрібного партнерського бізнесу Тарасовою О.С. – 20 осіб.

8. Практикуми:

– «Фінансова грамотність клієнта – запорука успішної та довгострокової співпраці з банком» на базі Черкаської загальноосвітньої школи № 2 – 20 осіб;

9. Зустрічі з предстваниками органів державної влади та бізнесу:

- на базі ЛННІ з представниками Fri+, HayDay, ФіліпМорис Україна; EVS (Європейська волонтерська служба) – 250 осіб (230 студентів/20 школярів);

- на базі ІБТБ – зустріч з В. А. Ющенко – 100 осіб (95 студентів/5 учнів);

- на базі ІБТБ – зустріч з експертом банку ПУМБ Романом Олійником, начальником відділу роботи з ключовими клієнтами Департаменту роздрібних партнерських продажів – 20 осіб.

10. Тренінгові заняття:

- «Роль податків у суспільстві» на базі Черкаської загальноосвітньої школи № 9 – 15 осіб;

- «Вивчення ділової іноземної мови майбутніми економістами» на базі Черкаської загальноосвітньої школи № 20 – 15 осіб;

- обласні курси підвищення кваліфікації шкільних викладачів економіки – 35 осіб.

- на базі ХННІ проведено 30 березня 2016 р. семінар для вчителів закладів загальної середньої освіти та методистів закладів післядипломної освіти з презентацією результатів вхідної діагностики знань з курсу «Фінансова грамотність» за участю представника Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;

- «Професійне та фінансове здоров'я громадян», тренінг прослухали заступники директорів закладів загальної середньої освіти та представники районних управлінь освіти міста Києва – 140 осіб.

11. Інтерв'ю:

- для передачі "Історична правда" телеканалу zik 3 викладачі ЛННІ;

12. Дебати:

- «Математичне мислення та фінансові успіхи» на базі навчально-виховного комплексу «Інженерно-економічна школа – Львівський економічний ліцей» – 24 особи;

13. Лекції:

- на базі ЛННІ були проведені виховні години в академічних групах, а також для учнів 4-5, 8-11 класів – 670 осіб (500 студентів/170 учнів);

- на базі ІБТБ проводяться лекції Голови правління ПАТ «Сбербанк» Юшка І.О. «Проектування сучасної фінансової установи» для магістрів.

14. Районний турнір з фінансової грамотності, нагородження команди технічного ліцею м. Києва Шевченківського району, які взяли участь у II Всеукраїнському турнірі юних знавців із фінансової грамотності.

15. Круглий стіл:

- «Наукові дослідження молоді як вагомий фактор якісної підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту» серед учнів

Харківського торгівельно-економічного коледжу КТЕУ (гр. 1-14 Ф, 1-14 Б) та старшокласників Харківського ліцею № 89 – 60 осіб (15 студентів/45 учнів);

– з питань поширення фінансової грамотності в рамках III Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики» - 15 осіб;

– «Інформування громадськості щодо підвищення фінансової грамотності громадян» за участі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на базі Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (м. Біла Церка) - 70 осіб;

– «Курс «Фінансова грамотність» та особливості проведення апробації інтерактивного електронного підручника» з участі відділу цифрової освіти, фінансової грамотності та навичок підприємництва ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» на тему - 20 осіб.

Про підсумки IV(узагальнювального) етапу (вересень 2016р. - серпень 2018р.)

Четвертий узагальнювальний етап тривав два роки і складався з таких основних блоків.

Перший блок. Організація заходів з підвищення кваліфікації методистів регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти, педагогів з питань впровадження фінансової грамотності в системі післядипломної освіти.

На виконання цього пункту керівниками закладів післядипломної педагогічної освіти, науково-педагогічними працівниками ДВНЗ «Університет банківської справи» за участі працівників кредитно-фінансових установ проведені семінари-тренінги в Донецькій, Львівській, Харківській, Черкаській, Житомирській, Чернігівській, Київській областях та в місті Києві для методистів та вчителів з питань вдосконалення Програми курсу за вибором «Фінансова грамотність» для 10 класу, внесення змін до навчально-методичних матеріалів курсу, методики проведення інтерактивних занять, результатів апробації впровадження елементів фінансової грамотності у 2-х – 9-х класах.

Проведено також 5 вебінарів з вчителями закладів освіти Дніпра, Львова, Одеси, Полтави, Харкова з питань підготовки до Днів фінансової обізнаності.

Другий блок. Розроблена методика проведення IV та V Всеукраїнських турнірів юних знавців курсу «Фінансова грамотність» з використанням електронних ресурсів.

Організовано та проведено в грудні 2017 року на базі ДВНЗ «Університет банківської справи» Всеукраїнський турнір з поєднанням очно- заочної форми та онлайн – режиму. В півфінальних та фінальних іграх у м.Києві взяли участь 10 команд.

В процесі підготовки до V Всеукраїнського турніру юних знавців з фінансової грамотності переглянуті завдання для команд – учасників, підготовлені листи на органи управління освітою обласних та Київської міської державних адміністрацій про проведення у листопаді – грудні

Турніру. Проведенню церемонію урочистого відкриття та жеребкування команд-учасників, а також організація у жовтні 2018 року відбіркових регіональних змагань в області за участі районних команд – переможців, розроблено дорожню карту та план заходів щодо організації турніру у м. Києві 06 – 07 грудня 2018 року. Залучено до співпраці спонсорів та партнерів – НБУ, проект USAID «Трансформація фінансового сектору», Ощадбанк, Приватбанк, Незалежну асоціацію банків України, ФГВФО та інших.

Третій блок. В рамках Всесвітнього дня заощаджень в жовтні 2017 та 2018 років проведені заходи спільно з членами Незалежної асоціації банків України для учнів закладів загальної середньої освіти у Львові, Києві, Харкові, Черкасах, які передбачали проведення інтерактивних ігор «Заощадження», «Життєвий капітал», «Азбука фінансових знань», «Заощаджуй із задоволенням», «Казка про копійчку», «Фінансова абетка», брейн-ринг з бізнесу та економіки, фінансовий міні-квест з питань ощадності, а також підготовлені матеріали для методистів регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти про День ощадності в Україні та публікації в засобах масової інформації щодо історії його виникнення та проведення. Окрім того, на базі музеїв грошей у Львівському, Харківському та Черкаському навчально-наукових інститутах та Інституту банківських технологій та бізнесу Університету банківської справи організовані тематичні виставки до Всесвітнього дня заощаджень, які відвідало понад 3 тисячі учнів.

Працівниками банківських установ організовані ознайомчі екскурсії для учнів, зустрічі з фахівцями.

Четвертий блок. В березні 2017 та 2018 років організовані та проведені заходи до Всесвітнього тижня Global Money Week (Всесвітній тиждень грошей) - щорічна глобальна ініціатива, що включає акції та заходи по всьому світу. Мета – надихнути дітей та молодь дізнатися більше про гроші та заощадження, про те як заробляти, управляти власними фінансами, вести бізнес. Ключовими темами Всесвітнього тижня грошей у 2018 році стали «Власні і сімейні фінанси», «Заощадження та планування», «Упевнені та зважені фінансові рішення», «Фінансова безпека».

12 – 16 березня по всій Україні відбулися настільні ігри Cash flow (бізнес симулятор) фінансові брейн-ринги, інтерактивні бліц-ігри, заняття з планування сімейного бюджету, круглі столи та інші заходи, мета яких допомогти молоді приймати самостійні фінансові рішення та набути практичні навички з питань управління грошовими потоками. У цих заходах взяли участь майже 150 тисяч учнів та студентів.

До Музею грошей Національного банку України за час проведення Всесвітнього тижня грошей завітали майже 1000 гостей.

П'ятий блок. В серпні 2017 року були проведені підсумки апробації та моніторингових досліджень якості інтерактивного електронного

посібника з курсу «Фінансова грамотність» для закладів загальної середньої освіти (результати додаються).

Переглянуто та оновлено матеріали курсу «Фінансова грамотність» для учнів 10-х класів. У зв'язку з цим було розроблено поетапний план роботи, підготовлено оновлену програму курсу, створено робочі групи для підготовки оновлених навчальних матеріалів (підручник, робочий зошит), проведено 9 засідань із членами робочих груп щодо технології написання та контенту матеріалів, визначено групу експертів та організовано їх роботу, забезпечене коригування рукописів. В серпні організовано та проведено обговорення оновлених матеріалів курсу «Фінансова грамотність» з методистами регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Підготовлений пакет документів до Інституту модернізації змісту освіти на одержання грифу МОН України для підручника та робочого зошита.

За час проведення експерименту кількість закладів освіти, де впроваджена фінансова грамотність зросла з 13 до 1000, а кількість учнів з 500 до 20 000 осіб. Проте, темпи впровадження факультативного курсу з фінансової грамотності у 10-х класах закладів загальної середньої освіти сповільнилися з огляду на те, що батьки учнів обирали для варіативного вивчення предмети, які поглиблюють знання їхніх дітей для успішної здачі ЗНО, а не фінансову грамотність, хоча і не заперечували важливості знань, практичних вмінь, навичок та компетентностей з цього предмету. Тому варто розглянути питання про включення предмету «Фінансова грамотність» для учнів 10-х класів як обов'язкового.

Упродовж 12-18 березня 2018 р. в Україні проходив тиждень Global Money Week. Результатом проведення заходів стало масове залучення усіх верств населення до проведення заходів із фінансової грамотності в усіх обласних та районних центрах України, підвищення іміджу України в рейтингу країн, які мають високий рівень фінансової обізнаності. Результати про проведення заходів в регіонах України було розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти. За результатами проведених заходів за інформацією методистів Інститутів післядипломної педагогічної освіти, вчителів (звітами, поданими до Інституту модернізації змісту освіти), одержано підсумки ініціатив, обумовлених Дорожньою картою та технічним завданням у розрізі регіонів України, кількості проведених заходів та кількості учасників, які взяли у них участь.

Відповідно до технічного завдання, було

розроблено:

- дорожню карту;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» для дітей та молоді віком 6-10 років;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення вікторини «Фінансова абетка»;

- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення конкурсу «Гроші очима дітей»;
- створено* для вчителів, викладачів, методистів, тренерів з фінансової грамотності, банкірів:
- презентаційні навчальні матеріали, які необхідно учням 6-10 років знати для участі у бліц-грі «Фінансовий брейн-ринг» (фінансові терміни та поняття);
 - відеоролик бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» (як виховувати у дітей ощадливість, як проводити заняття у школах з вироблення навичок по управлінню своїми фінансами, як проводити бліц-гру «Фінансовий брейн-ринг»);

проведено:

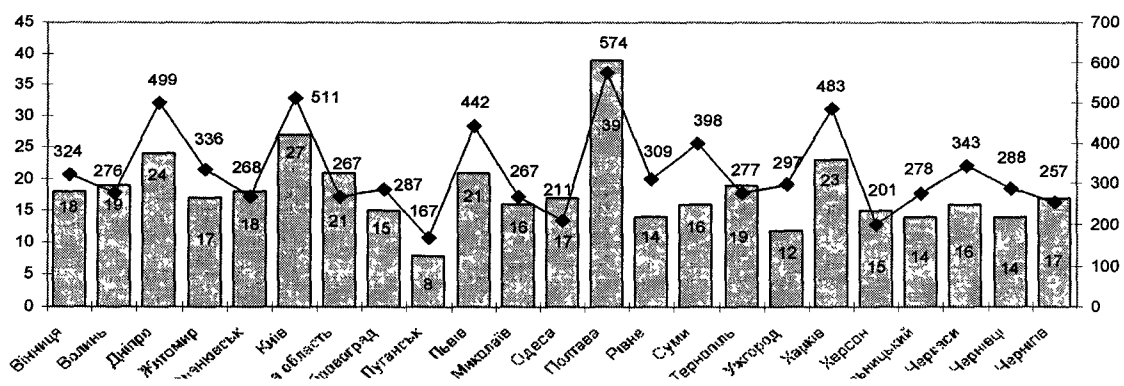
- бліц-гру «Фінансовий брейн-ринг» для вікової категорії 6-10 років;
- конкурс «Гроші очима дітей» для вікової категорії 6-10 років;
- вікторину «Азбука фінансів» для вікової категорії 6-10 років;
- інші заходи для вікової категорії 6-10 років, в тому числі екскурсії у банки, віртуальні екскурсії у банки, зустрічі з працівниками банків, перегляд фільму «Історія української гривні», перегляд фільму «Уроки тітоньки Сови. Азбука грошей», виставки, 5-тихвилинне інформування, радіолінійки, лінійки, уроки з фінансової грамоти, віршовані композиції тощо.

Заходи з проведення бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» для вікової категорії 6-10 років.

Тривалість бліц-гри складала 45 хв. Форма проведення – командна гра за круглим столом. Кількість учасників команди складала по 5-6 осіб. Дана бліц-гра була спрямована на розвиток логічного мислення, геометрично-просторового бачення, уяви, фантазії, що в результаті сприятиме інтелектуальному розвитку школяра, поглиблення знань з фінансової грамотності. Бліц-гра складалася з 5 раундів, найцікавішим з яких для учасників виявився 3-й раунд – гра «Ерудит», де задавалися цікаві запитання з історії фінансів для команд, та 4-й раунд – вікторина – розгадати економічний ребус та розгадати перевернутоє слово та дати його визначення.

Загалом у рамках бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» було проведено 420 заходів по всіх регіонах України та взяло участь 7560 осіб. Найбільшу кількість заходів у рамках гри було проведено в Полтавському регіоні – 39, а найменшу кількість заходів – в Луганському регіоні – 8 (рис. 1).

Заходи з проведення бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» для вікової категорії 6-10 років

У всіх заходах, що проводилися в рамках Global Money Week (рис. 2.). було залучено:

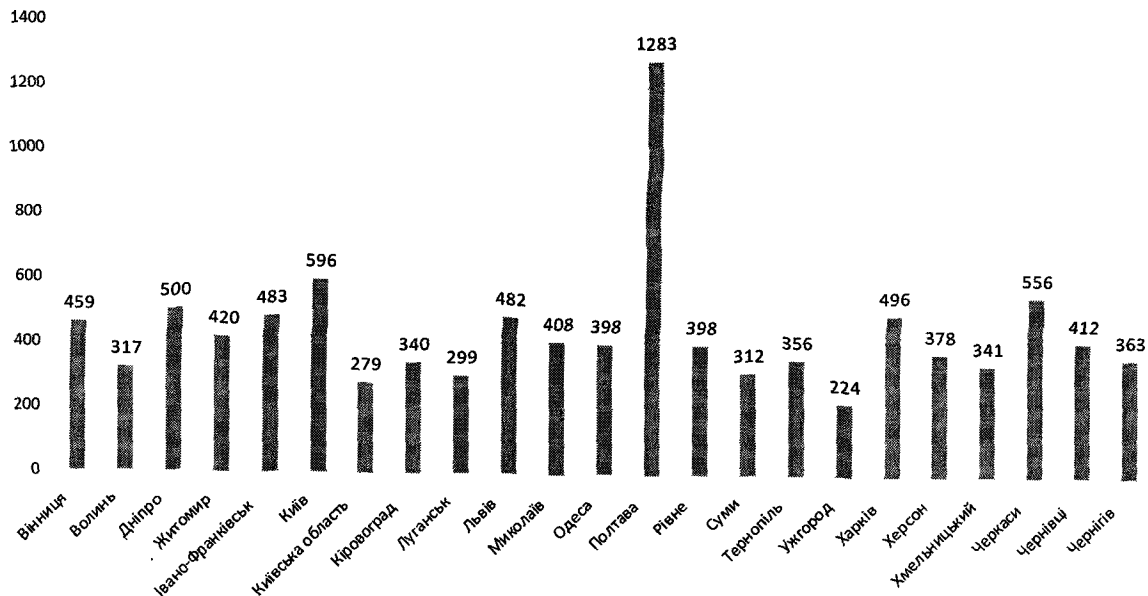

Рис. 2. Кількість заходів у рамках Global Money Week 2018 в Україні

Серед учасників бліц-гри «Фінансовий брейн-ринг» найбільша кількість учасників була зафіксована у Полтавському регіоні (574 осіб) та м. Києві (511 осіб), найменша – у Луганському регіоні (167 осіб) (рис. 1). Досить активними були учасники Дніпровського (499 осіб) та Харківського (483 осіб) регіонів. Загалом по заходах Global Money Week також спостерігалася найбільша кількість учасників у м. Києві (25 678 осіб – батьки та учні) та в Харківському регіоні (23 345 осіб), а найменша у Луганському регіоні (6 356 осіб) (рис. 3).

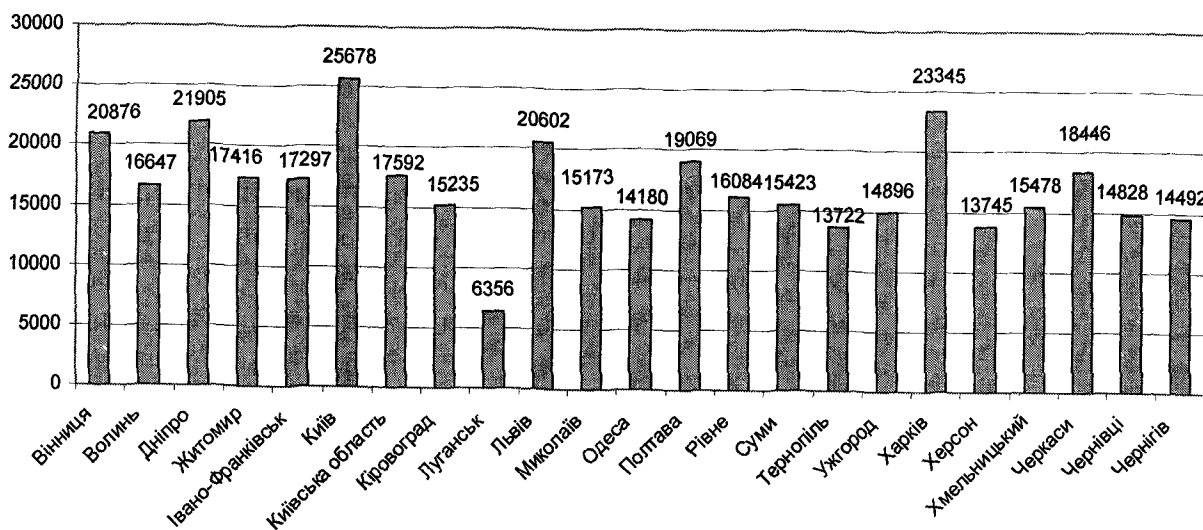

Рис. 3. Кількість учасників заходів Global Money Week 2018 в Україні

Заходи з проведення конкурсу «Гроші очима дітей» для вікової категорії 6-10 років.

Найбільша кількість учасників взяла участь у проведенні конкурсу «Гроші очима дітей» – 8910 осіб. У рамках даного конкурсу було проведено 297 заходів, найбільшу кількість з яких було зафіксовано в Полтавському регіоні – 27, м. Києві – 21, Дніпровському регіоні – 17 (рис. 4).

Рис. 4. Заходи з проведення конкурсу «Гроші очима дітей» для вікової категорії 6-10 років

Основна мета конкурсу полягала у формуванні в майбутнього покоління бережного ставлення до грошей, розуміння поняття що таке гроші і звідки вони беруться, чому не можна купити все одразу, а також, що гроші відіграють важливу роль у житті кожної людини. Даний конкурс проводився у трьох номінаціях: поетичні твори, прозові твори та малюнки. Учасники конкурсу кожної номінації готували роботу, яка мала бути гарно оформленою, за змістом і жанром відповідати темі авторського бачення поняття грошей та їх ролі в кожній сім'ї. Такі роботи були як індивідуальні, так і групові. Найбільший інтерес учасники виявили до конкурсу малюнків. За результатами конкурсу переможці були нагороджені дипломами (перше, друге, третє місце) та призами.

У проведенні конкурсу «Гроші очима дітей» найактивнішими виявився м. Київ – 632 учасника, Дніпровський регіон – 614 учасника, Львівський регіон – 516 учасника, Вінницький та Чернівецький регіони – 468 та 460 учасників відповідно (рис. 4).

Заходи з проведення вікторини «Азбука фінансів» для вікової категорії 6-10 років.

У проведенні вікторини «Азбука фінансів» взяло участь 7680 осіб. Як і в інших заходах, найактивнішими були: м. Київ – 579 учасників,

Дніпровський регіон – 487 учасників, Львівський регіон – 486 учасників, Харківський регіон – 412 учасників, а найменш активним виявився Луганський регіон – 199 учасників (рис. 5).

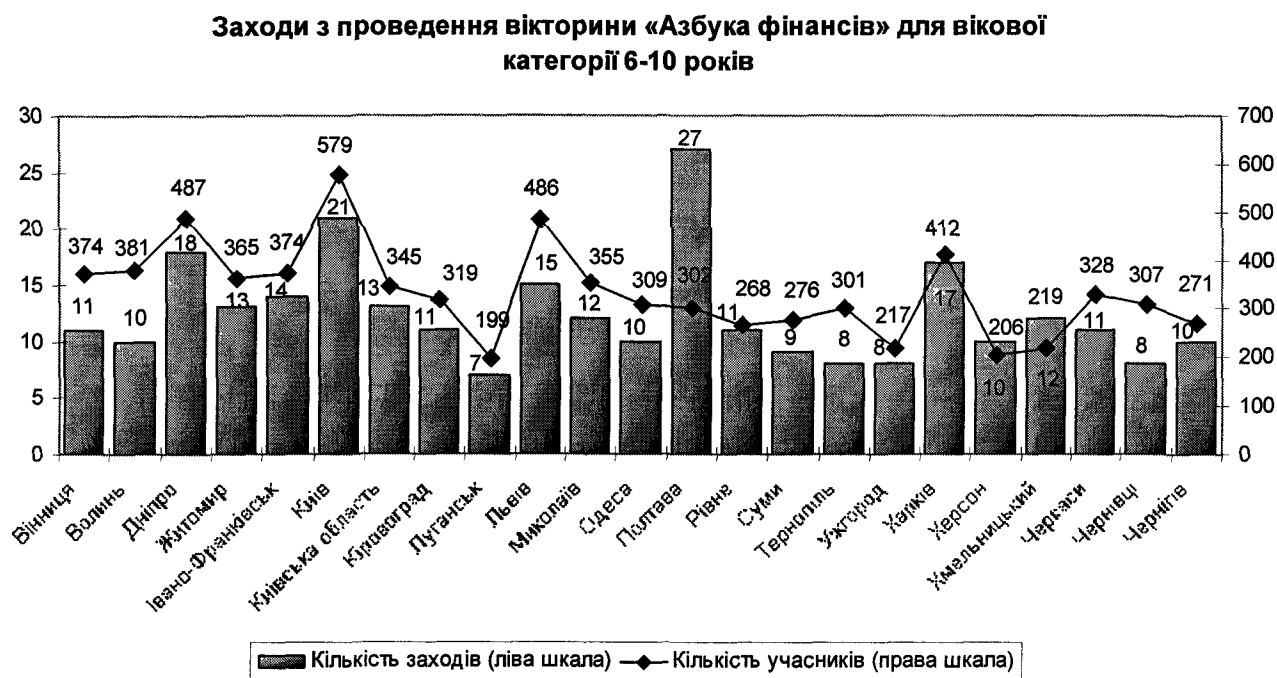

Рис. 5. Заходи з проведення вікторини «Азбука фінансів» для вікової категорії 6-10 років

Головна мета вікторини полягала у розвитку пізнавальних інтересів учнів, підвищення рівня їх інтелектуального розвитку, активності та самостійності, формування початкових знань про фінанси, економіку, доходи витрати. Успіх у вікторині залежав від вдало складених запитань і ступеня активності школярів. Питання ставилися в усній і письмовій формі. Як показали результати конкурсу, учасники були досить активними, а інтерес до питань вікторини збільшувався, коли школярі брали участь не лише в їх оформленні, а й в складанні, а також тоді, коли питання пробуджували творче мислення учнів та були цікавими для них.

У рамках даної вікторини проведено 286 заходів. Лідерами за кількістю проведених заходів були: Полтавський регіон – 27 та м. Київ – 21. При цьому значна кількість заходів була проведена також у Дніпровському регіоні – 18, Харківському регіоні – 17, Львівському та Івано-Франківському регіонах – 15 та 14 відповідно.

Крім вищезазначених заходів, у рамках технічного завдання Смовженко Т. С. та відповідно до дорожньої карти було проведено й інші заходи (2602 заходів) для вікової категорії 6-10 років, зокрема:

- змішане заняття (рольова гра, інтерактив із залученням батьків або працівника банку, вікторина, бліц-гра);
- конкурси (відгадування кросвордів та ребусів на швидкість) на фінансову тематику;

- квести, презентація, бінарні уроки;
- екскурсії в Музеї грошей;
- виставки;
- флешмоби;
- радіолінійки / лінійки;
- уроки з фінансової грамотності;
- віршовані композиції;
- перегляд фільму «Історія української гривні»;
- перегляд фільму «Уроки тітоньки Сови. Азбука грошей»;
- розпродаж «старих» іграшок та іграшок, виготовлених власноруч, та здійснення заощаджень за рахунок отриманого виторгу за продані речі;
- розмальовування скарбничок;
- конкурс тематичного малюнку «Гривня – національний символ України»;
- літературно-поетичний конкурс «Копійка гривню береже» або «Розумні фінанси»;
- уроки за участю банківських працівників;
- відвідування фінансово-кредитних установ;
- віртуальні екскурсії у банки;
- інтерактив із залученням батьків «Плануємо сімейний бюджет»;
- конкурс «Селфі для школярі і студентів»;
- тематичні лекції та практикуми.

У проведенні інших заходів взяло участь 108 633 особи, з яких найбільша кількість учасників була зафіксована в Полтавському регіоні – 7258 осіб, м. Києві – 6113 осіб, Львівському регіоні – 5899 осіб, Дніпровському регіоні – 5765 осіб, Харківському регіоні – 5478 осіб (рис. 6).

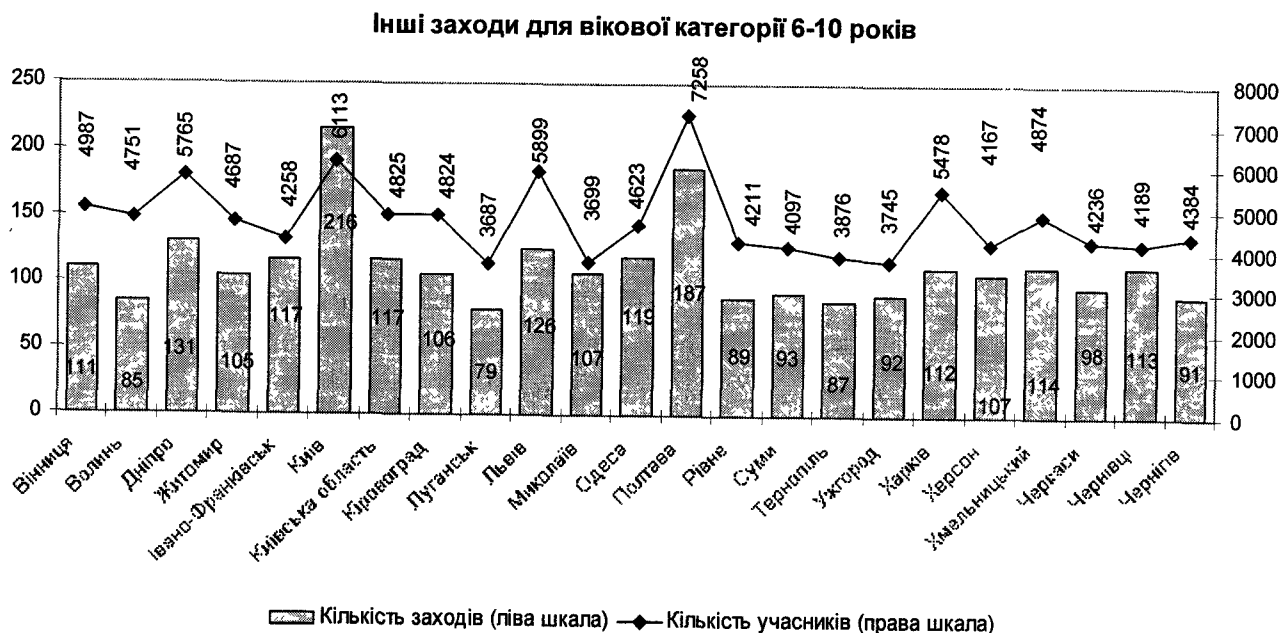

Рис. 6. Інші заходи для вікової категорії 6-10 років

Найактивніше учасники проявили себе під час проведення уроків з фінансової грамотності, у віршованих композиціях, під час екскурсій у банки (в т.ч. віртуальних екскурсій у банки), флешмобів, вікторин, бліц-ігор. Значна зацікавленість з боку учасників спостерігалася під час перегляду фільмів «Історія української гривні», «Уроки тітоньки Соби. Азбука грошей», виставок.

Для учнів 11-14 років розроблено:

- дорожню карту проведення заходів;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення ділової гри «Заощадження»;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів»;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення конкурсу «Обачлива фінансова поведінка»
- презентаційні навчальні матеріали, які необхідно знати учням років 11-14 років для участі у грі «Заощадження»;
створено для вчителів, викладачів, методистів, тренерів з фінансової грамотності, банкірів:
- презентацію гри «Заощадження»;
- презентацію вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів»;
- презентацію конкурсу «Обачлива фінансова поведінка»;
- відеоролик ділової гри «Заощадження».

проведено:

- гру «Заощадження» для вікової категорії 11-14 років;
- вікторину «Вплив маркетингу та реклами на споживачів» для вікової категорії 11-14 років;
- конкурсу «Обачлива фінансова поведінка» для вікової категорії 11-14 років;
- інші заходи для вікової категорії 11-14 років, в тому числі числі екскурсії у банки; віртуальні екскурсії у банки; зустрічі з працівниками банків; уроки з фінансової грамоти; фінансові бесіди; репортажі; дискусії; диспути; турніри; круглі столи; театралізовані вистави тощо.

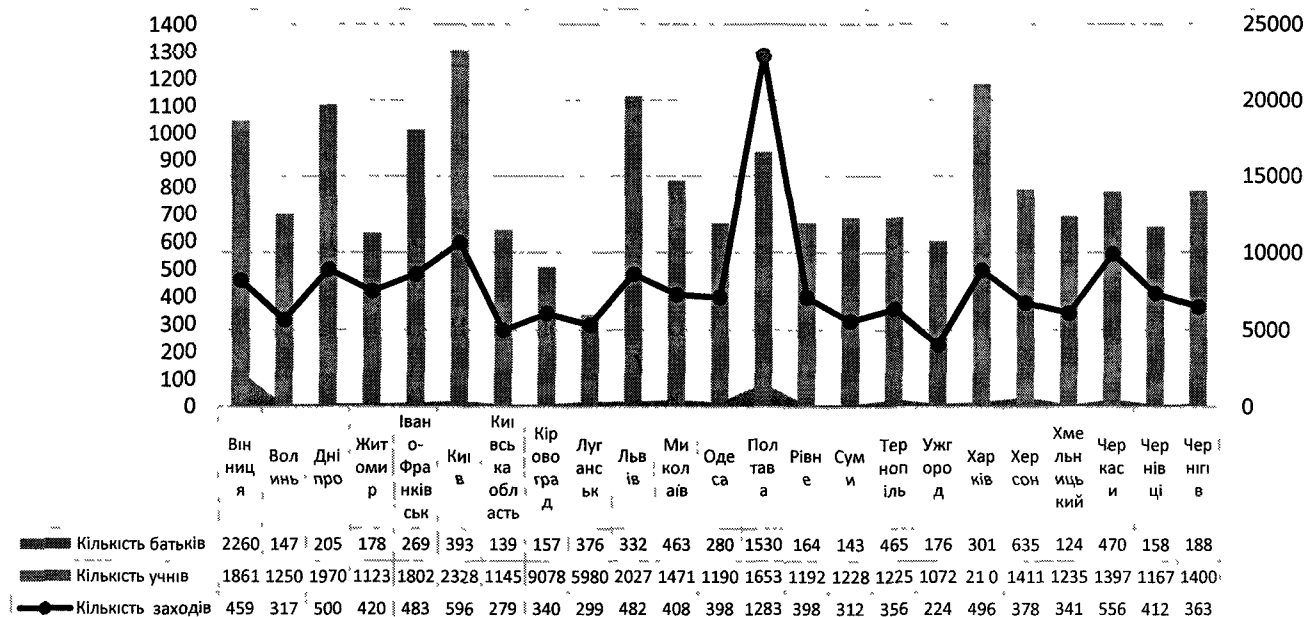
Загалом можна відзначити велику зацікавленість та високу активність проведення усіх заходів у рамках проведення Global Money Week в усіх регіонах України (рис. 7).

Найбільша активність спостерігалася у Полтавському регіоні (1283 заходи). Досить активними були м. Київ (596 заходів) та Черкаська область (556 заходів). Найнижчою виявилася активність у Закарпатській області (224 заходи), Київській області (279 заходів) та Луганській області (299 заходів). Такі показники можна пояснити наступним чином: щодо Київської області – слаба кореляція взаємодії між обласним та міським управлінням освіти; Закарпатської – низька залученість до вивчення

фінансової грамотності загалом та в закладах освіти зокрема; Луганщина – регіон військового конфлікту та воєнних дій. Відповідна тенденція активності серед регіонів прослідковувалась в основному по всіх заходах, проведених в рамках Global Money Week.

Щодо кількості учасників різного віку та статі, які взяли участь у проведенні заходів Global Money Week – найбільша кількість учасників спостерігалася у м. Києві (25 678 осіб – батьки та учні) та в Харківському регіоні (23 345 осіб), а найменша – у Луганському регіоні (6 356 осіб).

Рис. 7. Кількість заходів та учасників у рамках Global Money Week 2018 в Україні

Проведення заходів в рамках Global Money Week 2018 в Україні (Всесвітній тиждень грошей) для вікової категорії 11-14 років

Перелік заходів / вікова категорія	Кількість заходів / учасників
Вікова категорія 11-14 років	
Заходи з проведення гри «Заощадження» для вікової категорії 11-14 років	128 / 1920
Заходи з проведення конкурсу «Обачлива фінансова поведінка» для вікової категорії 11-14 років	334 / 10020
Заходи з проведення вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів» для вікової категорії 11-14 років	351 / 10179
Інші заходи для вікової категорії 11-14 років, в тому числі екскурсії у банки; віртуальні екскурсії у банки; зустрічі з працівниками банків; уроки з фінансової грамоти; фінансові бесіди; репортажі; дискусії; диспути; турніри; круглі столи; театралізовані вистави тощо	2405 / 78661
Всього	3218 / 100780

Найбільша кількість учасників взяла участь у проведенні вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів» – 10179 осіб. У грі «Заощадження» взяло участь 1920 осіб. У проведенні конкурсу «Обачлива

фінансова поведінка» взяло участь 10020 осіб. У проведенні інших заходів взяло участь 78661 особа.

Проведення гри «Заощадження» для вікової категорії 11-14 років.

У рамках гри «Заощадження» було проведено 128 заходів по всіх регіонах України. У ній взяло участь 1920 осіб. Найбільшу кількість заходів було проведено в Полтавському регіоні – 12, а найменшу кількість заходів в Ужгороді – 3 (рис.8).

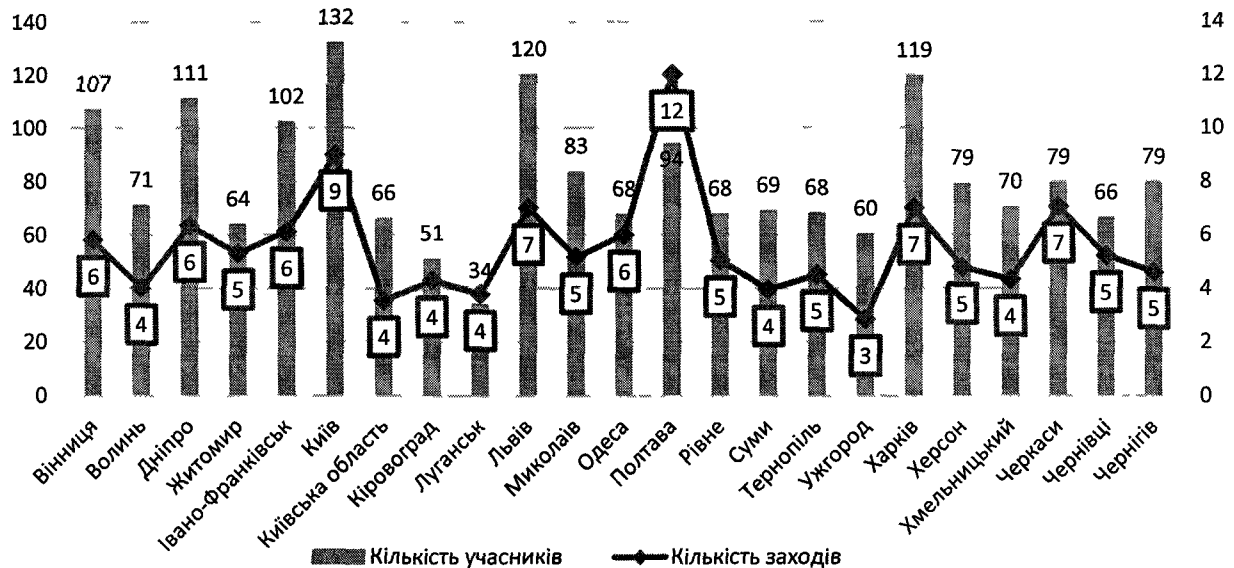

Рис. 8 Заходи з проведення та учасники гри «Заощадження» для вікової категорії 11-14 років

Гра «Заощадження», побудована так, щоб нагадувати реальне життя сім'ї, має на меті навчити дітей керувати своїми доходами та витратами. У ході гри учасники ділились на команди – так звані сім'ї, та впродовж трьох раундів виконували цікаві економічні завдання, що передбачали прийняття рішень щодо розподілу своїх фінансових надходжень. Після кожного раунду учасники могли побачити й порівняти статистику успіху кожної команди, та проаналізувати вплив того чи іншого рішення на кінцевий результат. Отже, гра вчить розставляти пріоритети, концентруватися на головному, бути ощадливими, ефективно управляти особистими фінансами, вміти стратегічно мислити при плануванні бюджету, досягати життєвих цілей та покращувати якість життя.

Проведення вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів» для вікової категорії 11-14 років.

10179 учасників всіх регіонів спробувало свої сили у вікторині «Вплив маркетингу та реклами на споживачів». За умовами вікторини учасники мали поділитись на дві команди, кожна з команд мала обрати собі капітана, який буде піднімати руку, коли хто-небудь з учасників буде готовим відповісти. Переможцем ставала та команда, яка набирала

більше балів за відповіді на питання. Кожній команді давалась одна спроба відповісти та 1 хв. на обговорення. Вікторина містила питання різної складності на економічну тематику. Метою цього заходу було підвищити розуміння ролі фінансів в житті кожної людини та суспільства, а також в економіці країни та глобальних процесах у світі.

Найбільшу кількість учасників вдалося залучити у Київському (701 особа), Харківському (633 особи) та Львівському регіоні (610 осіб), найменшу відповідно у Луганському (180 осіб) та Кіровоградському регіоні (273 особи) (Рис.9).

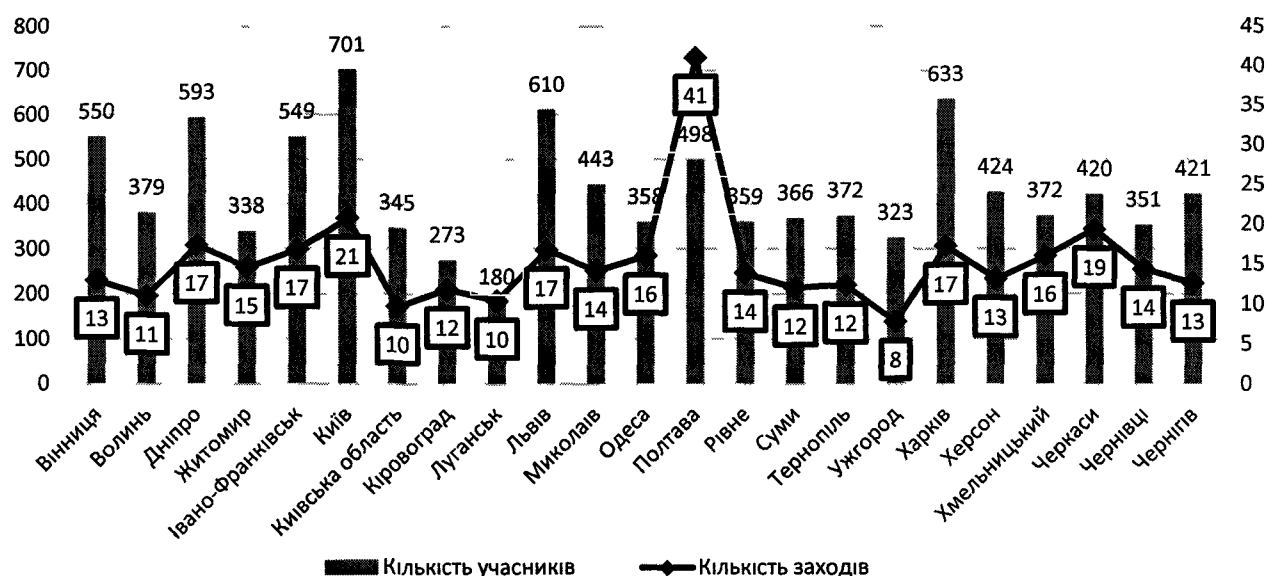

Рис. 9. Заходи з проведення вікторини «Вплив маркетингу та реклами на споживачів» для вікової категорії 11-14 років

Всього було проведено 351 такий захід, з них найбільше у Полтавському регіоні (41 захід), а найменше в Ужгородському (8 заходів), а також Київській області (10 заходів) та Луганському регіоні (10 заходів).

Проведення конкурсу «Обачлива фінансова поведінка» для вікової категорії 11-14 років.

Серед учасників конкурсу «Обачлива фінансова поведінка» найбільша кількість була зареєстрована у Київському (687 осіб), Харківському регіоні (626 осіб), а також Львівському – 606 осіб. Найменше учасників було у Луганському (177 осіб) та Кіровоградському регіоні (265 осіб) (Рис. 10).

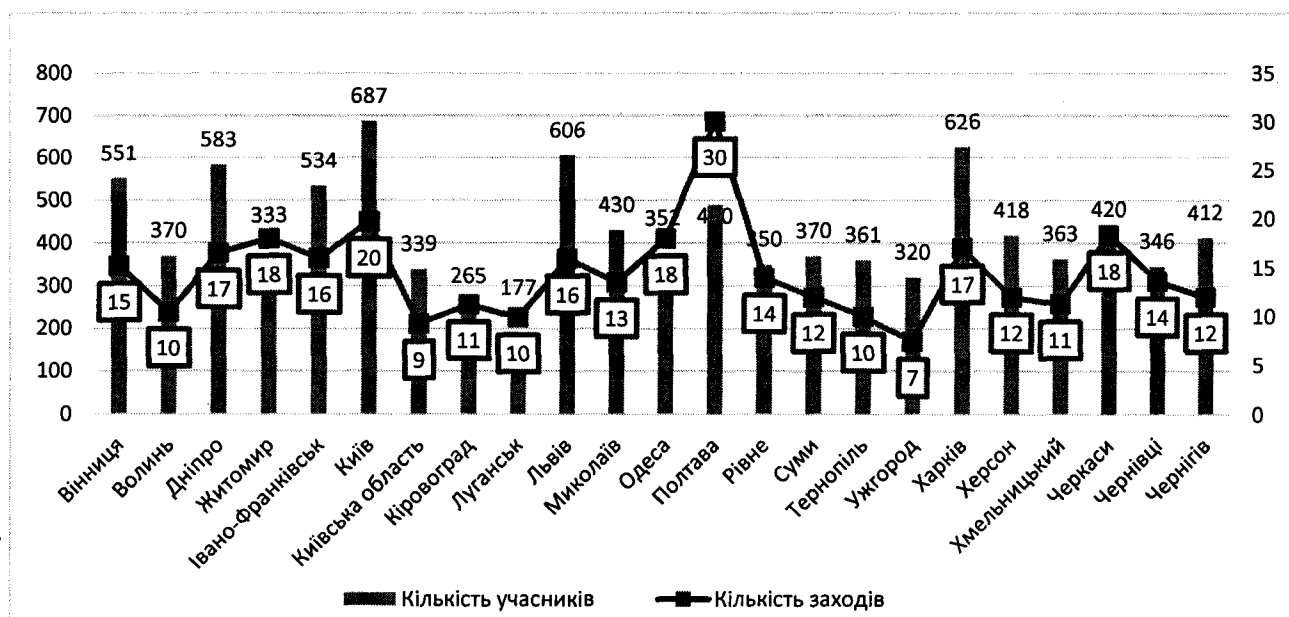

Рис. 10. Заходи з проведення конкурсу «Обачлива фінансова поведінка» для вікової категорії 11-14 років.

У рамках заходу було проведено декілька активностей. Одною з активностей була гра «Підприємець», в якій учасники ділились на декілька команд, в кожній з яких було по 3-4 бізнесмени та відповідно певна кількість підприємств. За умовами гри учасникам надавались ходи, під час яких вони могли обмінюватись підприємствами, або купувати їх один у одного, а метою було отримати найбільшу суму прибутку до кінця гри. Іншою грою у рамках цього заходу була гра «Склади економічне слово». За умовами на окремих листках було написано 20 економічних термінів, які було поділено навпіл або складах та перемішано. Кожній команді видавались частини 10 слів, а переможцем ставала команда, яка впоралась з завданням швидше.

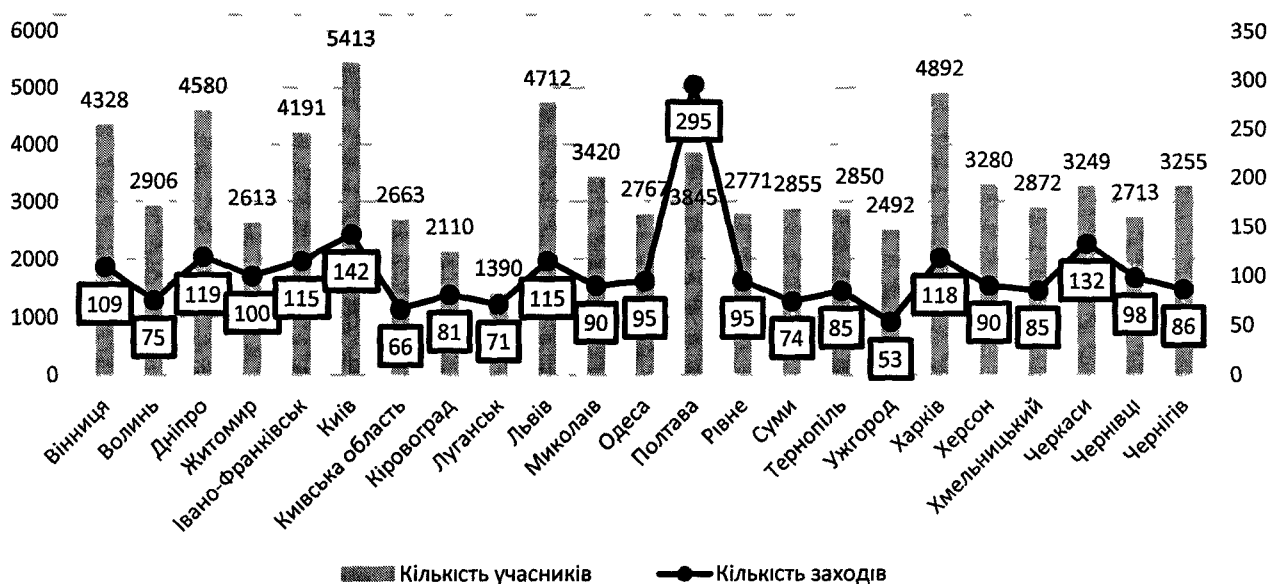
Крім цього команди також брали участь у обговоренні різних життєвих ситуацій, як наприклад «Що робити у разі, коли ви помітили, що при знятті з картки грошей у вас додатково було списано невідому суму, яку ви точно не знімали?».

Серед інших заходів, відповідно до запропонованої Дорожньої карти заходів для вікової категорії 11-14 років, у регіонах України проводилися такі (Рис. 11):

- розпродаж «старих» іграшок та іграшок, виготовлених власноруч, та здійснення заощаджень за рахунок отриманого виторгу за продані речі;
- розмальовування скарбничок;
- інтерактив із залученням батьків «плануємо сімейний бюджет»;
- змішане заняття (рольова гра, інтерактив із залученням батьків або працівника банку, вікторина, бліц-гра);
- фінансова вікторина «Країни – Столиці – Гроші»;

- конкурси (відгадування кросвордів і ребусів на швидкість) на фінансову тематику;
- екскурсії в Музеї грошей (Київ, Харків, Черкаси, Львів);
- тематична екскурсія «До 100-річчя Української революції»;
- екскурсії в Музей грошей та Скарбницю НБУ;
- перегляд відеороликів «Гривня – наш символ!»;
- конкурс тематичного малюнку «Гривня – національний символ України»;
- літературно-поетичний конкурс «Копійка гривню береже» або «Розумні фінанси»;
- уроки за участю банківських працівників;
- відвідування фінансово-кредитних установ;
- конкурс «Селфі Global Money Week».

Рис. 11. Інші заходи, проведені у рамках Global Money Week 2018 в Україні

Найбільшою популярністю користувалися зустрічі з працівниками банків, а також екскурсії в банки (в т.ч. віртуальні екскурсії у банки). Великою була активність молоді у проведенні флешмобів, ярмарків, квестів. Метою всіх цих веселих та інтерактивних заходів було звернути увагу громадськості на фінансову освіту і фінансову грамотність, а також розповісти молоді про всі аспекти, пов'язані з грошима. Комплекс знань, отриманих впродовж Global Money Week стане в нагоді в реальному житті. Отримані фінансові знання допоможуть усвідомити власну участь у плануванні й розподілі сімейного бюджету, заощаджувати, отримувати прибуток, формувати підприємницькі навички, виявляти ініціативу в забезпеченні добробуту родини й країни в цілому.

Для учнів 15-18 років розроблено:

- дорожню карту проведення заходів;
- адаптовані умови, завдання, методичні рекомендації для проведення гри «Cashflow»;
- завдання та методичні рекомендації для проведення інтерактиву «Як вберегтися від фінансових шахраїв»;
- умови, завдання, методичні рекомендації для проведення інтерактиву «Плануємо особистий бюджет: заощаджуємо та інвестуємо»;
- презентаційні навчальні матеріали, які необхідно знати учням років 14-16 років, студентам коледжів та молодших курсів неекономічних закладів вищої освіти для участі у грі «Cashflow»;

створено для вчителів, викладачів, методистів, тренерів з фінансової грамотності, банкірів:

- презентацію гри «Життєвий капітал» - прототипу гри-симуляції «Cashflow»;
- презентацію інтерактиву «Плануємо особистий бюджет: заощаджуємо та інвестуємо»;
- презентацію інтерактиву «Як вберегтися від фінансових шахраїв»
- проведено гру «Життєвий капітал» – прототипу гри «Cashflow» для вікової категорії 15-18 років;

проведено:

- інтерактив «Як вберегтися від шахраїв в інтернет-банкінгу» для вікової категорії 15-18 років;
- інтерактив «Плануємо особистий бюджет: заощаджуємо та інвестуємо» для вікової категорії 15-18 років;
- інші заходи для вікової категорії 15-18 років, в тому числі екскурсії у банки; віртуальні екскурсії у банки; зустрічі з працівниками банків; демонстрація проектів власного бізнесу; флешмоби; засідання фінансового клубу; години спілкування; ярмарки; квести; презентація проектів; бінарні уроки; круглі столи тощо.

Загалом можна відзначити велику зацікавленість та високу активність проведення усіх заходів у рамках проведення Global Money Week в усіх регіонах України.

Проведення гри «Життєвий капітал» – прототипу гри «Cashflow» для вікової категорії 15-18 років.

У рамках гри «Життєвий капітал» було проведено 450 заходів по всіх регіонах України. Найбільшу кількість ігор було проведено в Полтавському регіоні – 38, а найменшу кількість – у Луганському регіоні – 9 (рис. 3).

Щодо кількості учасників гри «Життєвий капітал», то найбільше їх було зафіксовано у м. Києві (407 осіб) та в Харківському регіоні (378 осіб), найменша – у Луганському регіоні (97 осіб). Досить активними були учасники Дніпровського (305 осіб), Полтавського (309 осіб) та Львівського (354 осіб) регіонів (рис. 12).

Заходи з проведення гри «Життєвий капітал» – прототипу гри «Cashflow» для вікової категорії 15-18 років

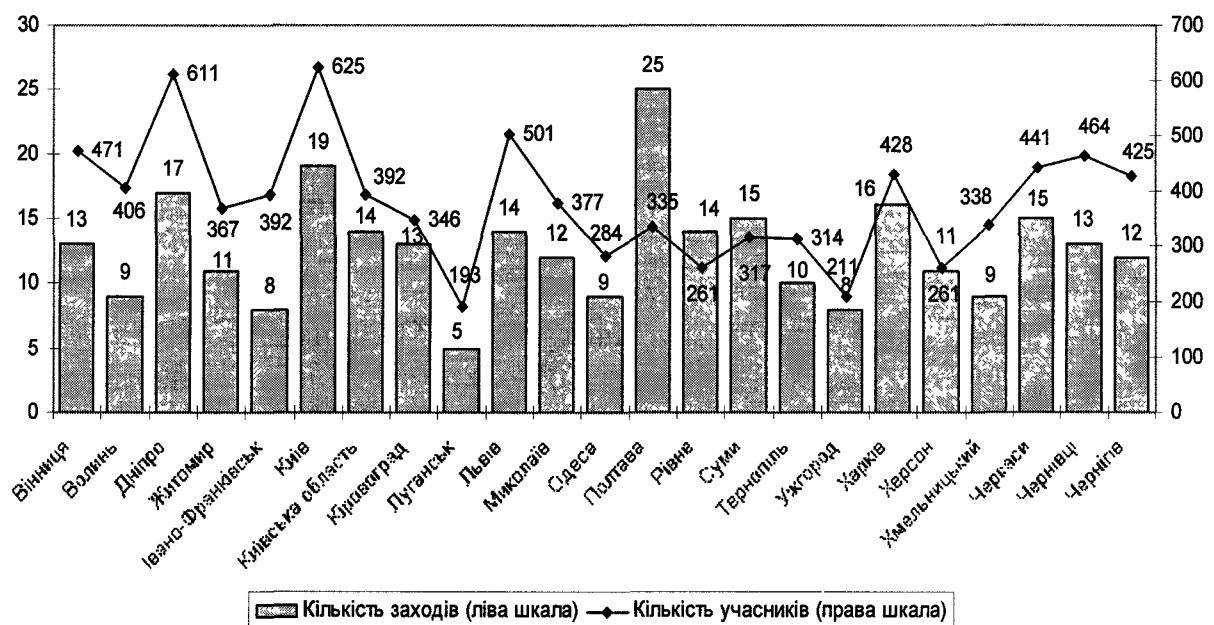

Рис. 12. Кількість проведених ігор «Життєвий капітал» – прототипу гри «Cashflow» та кількість учасників віком 15-18 років, які взяли у них участь

Проведення інтерактиву «Як вберегтися від фінансових шахраїв» для вікової категорії 15-18 років.

Загалом в усіх регіонах України упродовж тижня Global Money Week було проведено 292 інтерактиви «Як вберегтися від фінансових шахраїв», в яких взяло участь 8760 осіб. Найбільша кількість інтерактивів була проведена в Полтавському регіоні – 25, м. Києві – 19, Дніпровському регіоні – 17 (рис. 13).

Заходи з проведення інтерактиву «Як вберегтися від шахраїв в інтернет-банкінгу» для вікової категорії 15-18 років

найактивнішими були: м. Київ – 625 учасника, Дніпровський регіон – 611

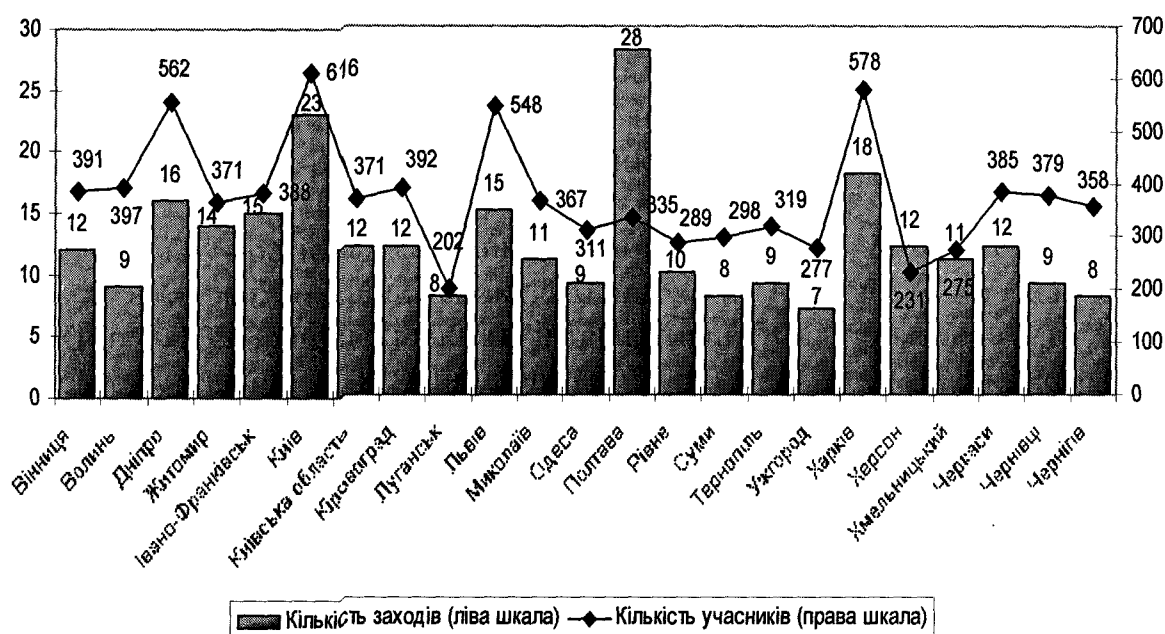
учасника, Львівський регіон – 501 учасника, Вінницький та Чернівецький регіони – 471 та 464 учасників відповідно.

Проведення інтерактиву «Планування власного бюджету: заощадження та інвестування» для вікової категорії 15-18 років.

У проведенні інтерактиву «Планування власного бюджету: заощадження та інвестування» найактивнішими були: м. Київ – 616 учасників, Дніпровський регіон – 562 учасника, Харківський регіон – 578 учасників, Львівський регіон – 548 учасників, а найменш активним виявився Луганський регіон – 202 учасника. Загальна кількість учасників склала 8640 осіб (рис. 14).

Загалом у регіонах України було проведено 288 інтерактивів. Лідерами за кількістю проведених заходів були: Полтавський регіон – 28 та м. Київ – 23. Значна кількість інтерактивів була проведена також у Харківському регіоні – 18, Дніпровському регіоні – 16, Львівському та Івано-Франківському регіонах – по 15 заходів.

Заходи з проведення інтерактиву «Плануємо особистий бюджет: заощаджуємо та інвестуємо» для вікової категорії 15-18 років

Власного бюджету. заощадження та інвестування» та кількість учасників віком 15-18 років, які взяли у них участь

Інші заходи, які проводилися в регіонах України для вікової категорії 15-18 років

Окрім вищерозглянутих ініціатив, в рамках тижня Global Money Week відповідно до Дорожньої карти для вікової категорії 15-18 років було проведено 2247 інших заходів.

У проведенні інших заходів взяло участь 81 986 особи, з яких найбільша кількість учасників була зафіксована в Полтавському регіоні –

5478 осіб, м. Києві – 5016 осіб, Дніпровському регіоні – 4875 осіб, Харківському регіоні – 4865 осіб та в Львівському регіоні – 4681 осіб (рис. 15).

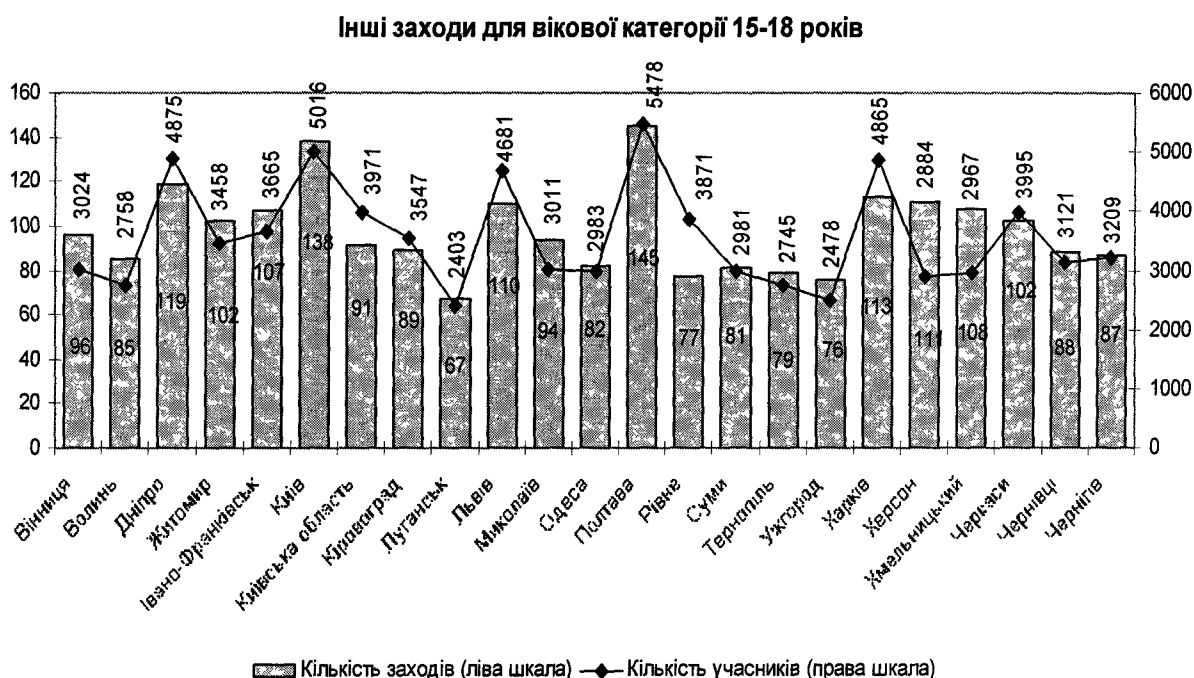

Рис. 15. Інші заходи, проведені для вікової категорії 15-18 років
Серед інших заходів, відповідно до запропонованої Дорожньої карти заходів для вікової категорії 15-18 років, у регіонах України проводилися такі:

- змішане заняття (рольова гра, інтерактив із залученням батьків або працівника банку, вікторина, бліц-гра);
- фінансова вікторина «Країни-столиці-гроші»;
- конкурси (відгадування кросвордів та ребусів на швидкість) на фінансову тематику;
- квести, презентація, бінарні уроки;
- екскурсії в Музеї грошей;
- флешмоби;
- перегляд фільму «Історія української гривні»;
- розпродаж «старих» іграшок та іграшок, виготовлених власноруч, та здійснення заощаджень за рахунок отриманого виторгу за продані речі;
- розмальовування скарбничок;
- конкурс тематичного малюнку «Гривня – національний символ України»;
- літературно-поетичний конкурс «Копійка гривню береже» або «Розумні фінанси»;
- засідання фінансового клубу;
- уроки за участю банківських працівників;
- демонстрація проектів власного бізнесу;

- відвідування фінансово-кредитних установ;
- віртуальні екскурсії у банки;
- інтерактив із залученням батьків «Плануємо сімейний бюджет»;
- конкурс «Селфі для школярі і студентів»;
- тренінг-лекція з елементами гри «Cashflow»;
- гра «Заощадження»;
- конкурс есе на фінансову тематику;
- конкурс відео на фінансову тему;
- конкурс: Вікторина «7 днів челленджу з фінансової грамотності»;
- тематичні лекції та практикуми.

Найбільшою популярністю користувалися зустрічі з працівниками банків, а також екскурсії в банки (в т.ч. віртуальні екскурсії у банки). Великою була активність молоді у проведенні флешмобів, ярмарків, квестів. Значна зацікавленість та активність з боку учасників спостерігалася під час засідання фінансового клубу, годин спілкування; бінарних уроків; круглих столів.

Про підсумки V (коригувального) етапу (вересень 2018р. - серпень 2019р.)

Здійснений статистично-кількісний та описово-якісний аналіз результатів експериментальної роботи підтвердив ефективність впровадження фінансової грамотності у освітній процес закладів загальної середньої освіти, що засвідчується новим Законом України «Про освіту» (ст.12), де задекларовано завдання формування ключових компетентностей, спрямованих на досягнення загальної освітньої мети, а підприємливість та фінансова грамотність включена як така, що ґрунтується на компетентнісному підході та активному конструюванні знань, формуванні навиків через практичну діяльність та набутий досвід.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 № 1493 «Фінансова грамотність» вивчається як обов'язково-вибірковий предмет профільний для здобуття профільної середньої освіти

Наскрізна змістова лінія «Підприємливість і фінансова грамотність», реалізується через зміст навчальних програм основної і старшої школи і дозволяє «сфокусувати» увагу й зусилля вчителів-предметників на досягненні життєво важливої для учня й суспільства мети. Ефективність реалізації змістової лінії забезпечується оновленням змістом навчально-методичного забезпечення з фінансової грамотності для учнів 2-4 та 5-9 класів, які представлені оновленими у 2019 році навчальними програмами, робочими зошитами для учня та навчально-методичними посібниками для вчителя з таких курсів:

«Фінансова абетка» для 2 класу, «Фінансова арифметика» для 3 класу, «Фінансова поведінка» 4 клас (авт. Криховець-Хом'як Л. Я., Чарторинська Л. І. та інш., за заг. ред. Смовженко Т. С.);

«Родинні фінанси» для 5 класу, «Фінансово-грамотний споживач» для 6 класу, «Фінансова культура» для учнів 7 класу, «Прикладні фінанси» для 8 класу, «Економіка & фінанси» для 9 класу (авт. Довгань А. І., Часнікова О. В. та інш., за загальною редакцією доктора економічних наук професора Смовженко Т. С.)

На V коригувальному етапі (вересень 2018р. – серпень 2019р.) передбачено внесення змін та коректив до визначених науково-методичних засад упровадження фінансової грамотності в освітній процес закладів загальної середньої освіти, у програми взаємодії закладів освіти, громадських організацій, що спрямовані на розвиток системи фінансової освіти та фінансової грамотності.

З цією метою сформовані робочі групи по оновленню навчально-методичних матеріалів з курсу «Фінансова грамотність». Навчально-методичний комплект (навчальна програма, підручник, робочий зошит) прорецензовано регуляторами фінансового ринку, практиками, розглянуті комісією з економіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України та надано відповідні грифи Міністерства освіти і науки України, а саме: гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надано на навчальні програми «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» (35 год.) для 10, (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист МОН від 28.05.2019 № 1/11- 4995) та «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» (105 год.) для 10, (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист МОН від 28.05.2019 № 1/11- 4962), підручник «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10, (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист МОН від 27.05.2019 № 1/11-4963) , висновок «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах» робочий зошит «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для учнів 10, (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 20.06.2019 № 22.1./12-Г-380). Оновлені навчально-методичні матеріали було презентовано на прес-конференції 16.08.2019 року в м. Київ у залі колегії МОН України.

За новими матеріалами 19-20 серпні 2019 р. було підготовлено і проведено Всеукраїнський навчальний семінар для вчителів і методистів у м. Львові.

У рамках виконання завдань дослідно-експериментальної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» спільно з ДВНЗ «Університет банківської справи» за підтримки Міністерства освіти і науки України та Національного банку України організовано проведення щорічних інтелектуальних змагань VI Всеукраїнського турніру юних знавців курсу «Фінансова грамотність» (далі-Турнір) з поєднанням заочно-очної форми та онлайн-режиму. Півфінальні та фінальні ігри відбулися у м. Києві 28 – 29 січня 2020 року за участю 10 команд переможців заочного туру на базі ДВНЗ «Університет банківської справи».

Завдяки впровадженню «Фінансової грамотності» Україна приєдналась до участі у щорічних глобальних просвітницьких ініціатив Global Money Week та Всесвітнього тижня грошей.

Результати дослідно-експериментальної роботи з впровадження фінансової грамотності за звітний період представлені статтями у фахових журналах та офіційних вебсайтах Міністерства освіти і науки (режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon/navchalni-materiali-finansova-gramotnist-finansi-sho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasivv>) , ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (режим доступу: <https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/>), ДВНЗ «Університет банківської справи» (режим доступу: <http://www.ubs.edu.ua/ua/sotsialna-vidpovidalnist/finansova-gramotnist>), Національного банку України (режим доступу:

https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=3961976&cat_id=3115908)

Ректор

А.Я.Кузнєцова

Керівник проекту

Т.С.Смовженко